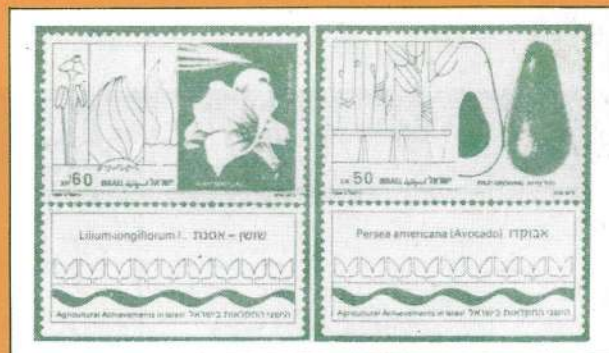

התאחדות כולאי ישראל
הספריה
401/226

חוברת היובל

מתוך סדרת הישגי החקלאות בישראל - דצמבר 1988

ISRAELI PHILATELIC MONTHLY

★ בהתאחדות ★

העמותות והחוגים בהתאחדות בולאי ישראל

העמותה התל-אביבית לבולאות

ת"א רח' הס 16 ת.ד. 21442 מיקוד 61215
(ב' - ה')

עמותת הבולאים חיפה

רח' הרצליה 24, ת.ד. 9562 מיקוד 31095 (א')

האגודה הבולאית הירושלמית

רח' בצלאל 15 א', ת.ד. 1361 מיקוד 91013 (א').

העמותה לבולאות נתניה והסביבה

רח' גורדון 17 ת.ד. 327 (ג', ה').

המועדון הבולאי באר-שבע

הספריה העירונית, דרך המשחררים (ב').

העמותה לתולדות הדאר של א"י

ת.ד. 10175 ירושלים 91101

עמותת הבולאים אשקלון

בית ווסק אפריר (ה' כל שבועיים)

העמותה הבולאית ראשון לציון

רח' עולי הגרדום 22 (ג' כל שבועיים).

עמותת בולאי נצרת עילית

מתנס גורדון ת.ד. 551 מיקוד 17105 (א').

מועדון בולאי אשדוד

מרכז קהילתי "בית לברוך"

רח' אלבו, רובע ו' (ד').

ת.ד. 6697 מיקוד 77531

עמותת בולאים פתח-תקוה

בית ההסתדרות (א')

פ.ת. ת.ד. 517 מיקוד 49104

עמותת הבולאים עפולה

בית מועצת הפועלים (ג')

י. סיטנר שכון עממי 43 ב', עפולה.

החוג הבולאי, מטח אשר

זלמן יצחק, קבוץ עברון ד.ג. אשרת 25235

החוג הבולאי, שער הנגב

א. ימיני, קיבוץ סעד ד.ג. נגב 85140

אגוד אספני יודאיקה בישראל

אריה לין ת"א ת.ד. 21224 מיקוד 61211

החוג הבולאי ערד, מתנס ערד (ג')

לב יצחק, רח' בריאיר 23

חוג אספני בולי רוטרי

נ. קלדור רחובות ת.ד. 2213 מיקוד 76121

אריה גפני

בולים, מטבעות, בולי חוץ

קניה, מכירה והערכה

קונה ומוכר מסמכים

ויודאיקה

ת.ד. 4049 תל-אביב

טלפון 03-458235, בערב ובבוקר

בולי הבירה

CAPITAL STAMPS

מכירות פומביות Auctions

רח' בן יהודה 23 ירושלים 23 BEN-YEHUDA ST., JERUSALEM
טל. 02-245622, פ.ד. 3765

*** HIGH QUALITY MATERIAL, FULLY GUARANTEED

*** WORLDWIDE, HOLYLAND AND JUDAICA

*** CLEAR AND ACCURATE DESCRIPTIONS

*** PROMPT AND HIGH QUALITY SERVICE

THAT IS WHY WE ARE A LEADING AUCTION HOUSE IN
ISRAEL

MEMBERS IN MAJOR STAMP ASSOCIATIONS AROUND THE WORLD.

CONSTANTLY RECEIVING GOOD QUALITY MATERIAL FOR

FUTURE AUCTIONS. PLEASE WRITE FOR DETAILS.

FREE CATALOGUES TO SERIOUS COLLECTORS & BIDDERS.

מקבלים חומר באיכות טובה למכירות הבאות. פרטים ותנאי מכירה לפי דרישה. קטלוגים חינם
לאספנים וקונים רציניים

הירחון הישראלי לבולאות

Israeli Philatelic Monthly • Israel Philatelic Federation

בטאון התאחדות בולאי ישראל

EDITOR: ARIE LYNN

REDACTION:

Dr. A. LEIBU, Dr. Z. SHIMONI, Y. TSACHOR

TEL-AVIV, P.O.B. 21224, 61-211

SEPTEMBER-DECEMBER

(9-12) 230

העורך: אריה לין

המערכת:

ד"ר א. ליבוביץ, ד"ר צ. שמעוני, י. צחור

ת.ד. 21224, ת"א מיקוד: 61-211

תשרי-בסלו תשמ"ט

תוכנית הכנס השנתי

הכנס השנתי של בולאי ישראל לרגל יובל ה-50 להתאחדות ו-40 שנה לכתב-העת הבולאי הראשון מטעם ההתאחדות, יערך ביום ג', 6 בדצמבר 1988. הכנס יתקיים במרכז המיון הארצי, דרך ההגנה 137 בתל-אביב.

הועדה המארגנת: ל. בלאו - י"ר, א. זכאי, ק. בר אילן ומ. סונדק. בתוכנית: 10.00 - פתיחה וברכות: ה. סינק - י"ר ההתאחדות וינון ביילין - מנהל השרות הבולאי.

11.20-10.20 - ד"ר ירמיהו רימון - מאספנות לבולאות (כולל רב שיח).

12.45-11.20 - אבי זכאי - אירגון הבולאות בארץ (כולל דיון).

14.15-12.45 - הפסקת צהריים.

15.30-14.15 - יצחק קאנול, מנכ"ל רשות הדואר (רב שיח בענייני דואר והשרות הבולאי).

16.00-15.00 - ער"ד אליהו וובר - התפתחות הבולאות (רב שיח).

16.40-16.20 - הפסקה וכיבוד.

17.40-16.40 - דברי סיכום, חלוקת שי וסיכות חברות.

מנחה הכנס - משה ויגוצקי.

Federation des Societes Philateliques

Israeliennes

P.O.B. 2896 TEL-AVIV, ISRAEL

התעוררות מסוימת בקרב האספנים הרדומים. בס"ה מדובר בפעולות ברוכות ואנו מאחלים הצלחה לכל העושים במלאכה.

★

כאן גם המקום להפנות תשומת לבם של קוראינו לצורתו החדשה של עתוננו בתקווה שלכולנו יסב נחת-רוח. אנא, כיתבו אלינו ושתפו עצמכם בתוכנו.

אריה לין

בטור אחד

שנת הפעילות הבולאית 1988 תסתיים בסימן של שני מפעלים בולאיים יוצאי דופן, שיתכן והיו למסורת אצלנו: הכנס השנתי של בולאי ישראל והיריד המסחרי. שני האירועים יערכו בתל-אביב ושניהם בחסותם של הגורמים הממוסדים - רשות הדואר והשרות הבולאי, אגודת סוחרים הבולים והתאחדות בולאי ישראל.

שני המפעלים יערכו בשבוע של חנוכה 1988 ושניהם מחייבים הערכות יסודיות שכן אירועים מסוג זה הם חלון הראווה של הבולאות כולה. אם כנס בולאיים יהיה מעניין ומועיל, מבחינת סיפוק צרכיו של האספן - נצא כולנו נשכרים. בימים אלה יש לדבר חשיבות מירבית, שכן אנו בעיצומו של משבר בבולאות, אם כי לכאורה התופעה לא מורגשת ואין מדברים על-כך ברבים. בתוך תוכנו אנו יודעים שהנוער מתרחק יותר ויותר מתחביב הבולאות. המבוגרים מצמצמים את היקף איסופם והמשקיעים התרחקו מזמן מאפיק השקעה זה.

התופעות הללו אינן בהכרח פועל-יוצא מהעדר פירסום או אי פעילות מסוימת של המערכת. זו היא, לדעתנו, תופעה שהזמן גרמה ובעידן המודרניזציה של מחשבים, קשה לדרוש מן הנוער שיתפנה, למשל לתחביב הבולאות. ויש עוד דוגמאות לרוב, שהן ללא ספק סיבה מספקת להתרחקות מן התחביב, אפילו נימוקים כבדי-משקל, כמו המצב הביטחוני במדינה, שמעסיק את כולנו בגוף ובנפש. אין ספק שבמצב הנוכחי כל פעולה בולאית עשויה לשפוך אור חיובי ויש לברך על העשייה.

גם היריד הבולאי הוא דבר בעיתו והשלכותיו חיוביות. הוא יערך במרכז מסחרי גדול "דיזנגוף סנטר", בשבוע של חנוכה, בהשתתפות סוחרים מכל הארץ ובחסות גורמים ממלכתיים - אין ספק שצפויה לפעולה זו תהודה חיובית ואולי גם

מבטיחה את סודיות התרשימים ושיטה זו עמדה בנסיון כאשר התחילו ביצירת הבול בצורתו הסופית. כנראה לא הגיע לידיעת הציבור שום דבר על בעיות היצירה ואף ביום הופעתם של הבולים התחילו משערים בכל מיני כיוונים אך כל ההשערות טעו.

בינתיים נגמרו התרשימים הסופיים והוחלט להדפיס את שורת הבולים הראשונה לפי שיטה טיפוגרפית. שיטת "אוף-סט" היתה בלי ספק טובה יותר ואפשר להניח שאיכות בולינו במקרה כזה היתה טובה יותר, אך הועדה היתה בדעה שבנסיבות הקיימות – חוסר זמן וסיבות הבטחון – יש להעדיף דפוס טיפוגרפי. אך עדיין לא היה אפשרי ליצור את הגלופות ולהתחיל בהדפסה מפני שהרשויות העליונות טרם החליטו על נוסח הכתובת שעל הבולים ורק אחר ששר הדאר העתידי הסכים לכתובת "דאר עברי" אפשר היה ביום 2 למאי להדפיס את גליון הבולים הראשון.

נוכחנו לדעת שאנו מסוגלים ליצור בול מתקבל בעיני הקהל במדה מסוימת גם באמצעים פשוטים, במצב מלחמה ובכל הנסיבות – אחד מבין טובי מסייענו נפל קרבן בהתקפת אווירי האויב במקום עבודתו והבולאים ימחלו לנו על החסרונות השונים. אך אסור לנו להסתפק במה שהשגנו, אדרבא, עלינו לנצל את כל האמצעים כדי לשפר את שורות הבולים הבאות מבחינה טכנית. השורה הראשונה היתה מכל הבחינות מעשה חלוצי. על הבאה להראות כל סימני כלילת יופי.

האיש הזכור ביותר מתקופת בולי הדואר העברי, הוא, ללא ספק, הצייר אוטה וואליש, שצייר את הבולים הראשונים של מדינת ישראל.

זה הזמן להעלות מעט זכרונות על תקופת ייצורם של הבולים הראשונים שלנו ואין טוב מלהעתיק קטעים ממאמרו של וואליש, כפי שפורסם בשמו בחוברת "הבולאי העברי" מיוני 1948.

מי שלא השתתף בעצמו בהכנות השורה הראשונה של בולי מדינת ישראל בקושי יבין וספק אם בכלל יאמין את קצרות הזמן ואת הנסיבות היוצאות מהכלל בהן הבולים נבראו, אם אפשר לכלל להשוות את קצב יצירת בולינו, אפשר אולי להשוותו לשיטת חומה ומגדל בהקמת ישובינו. גם בולינו נבראו כמעט בן-לילה.

כבר בימים הראשונים אחרי ההחלטות בליק-סקס – ואולי כבר קודם לכן – פנו אנשים ומוסדות שונים אל הסוכנות בהצעות להוצאת בולים; בכל זאת אך ביום 1 לאפריל 1948 הוזמנו כמה ציירים, וביניהם כותב שורות אלה, להגיש במשך 24 שעות (!) הצעות ציור בול. לועדה שמונתה ע"י ועדת המצב בהרכב ה"ה פנקס, זגני, קדר ואידלסון הוגשו לבחירה 3 הצעות והוכרע סופית ע"י הועדה בנשיאותו של ה' רמז לטובת רעיוני להשתמש לתמונות הבולים בהעתקי המטבעות מימי המרד הראשון והמרד השני.

נשאלתי אחרי הופעת הבולים ע"י הרבה אנשים מפני מה בחרתי בתמונות המטבעות. כוונתי היתה פשוטה. לדעתי יזדמן לנו לעתים קרובות להראות על בולינו יפי נוף ארצנו, אישים או מאורעות היסטוריים – 3 הנושאים העיקריים שבכל העולם. נסיתי איפוא פתרון אופייני מבחינת הבולאות – שימוש העתק מטבעות אינו מקובל ביותר בתולדות הבולאות – והוא עולה בערכו על רוח הזמן וחשיבותו יתרה.

גורמים אלה, עצמאות ומלחמה, היו נתונים לדעתי במטבעות. העניין הוא במטבעות מתקופת העצמאות המדינית שנתבטאה בימי שתי המלחמות בשנים 66 עד 70 ו-132 עד 135 לפי הספירה המקובלת.

בזמן הציור הראשון אפילו שם המדינה לא נקבע. בגלל זה נמצא על התרשים הראשון שם "יהודה".

גם שאלת השפה (או השפות) טרם הובררה ביום הכנתו של גוש-ארבע הראשון. נאמר שם "ארץ ישראל" בנוסח עברי וערבי.

גוש ארבעה זה נוצר והתנהגו בו מהתרשימים עד הניקוב בכל שלבי תהליך הייצור כאילו העניין היה כבר בבול קיים ועומד. לשם הנסיון הונהגה שיטה

בול לגדוד נהגי הפרדות

ב-9.11.88 הופיע בול זיכרון מיוחד לציון פועלם של הגדודים העבריים שהשתתפו במלחמת העולם הראשונה בשיחרורה של הארץ מעול התורכים. הבול, פרי מכחולו של צבי נרקיס. הוא בערך נקוב של 2 ש"ח ולווה במעטפת יום ראשון מיוחדת ועלון הסברה מקיף. הפרשה המופלאה של הגדודים העבריים במלחמת העולם הראשונה, במסגרת הצבא הבריטי, הינה פרשת מפתח בתולדות הציונות. לראשונה הוקמה יחידה צבאית שחייליה יהודים, נוער יהודי מתנדב מתפוצות הגולה (בעיקר מאנגליה, ארה"ב וקנדה) וארץ ישראל. בלב כל המתנדבים פעמה רוח אחת: השתתפות היהודים בשיחרור הארץ מעול הטורקים ולהבטיחה לעם היהודי.

ראשיתה של התנועה בהקמת "גדוד נהגי הפרדות של ציון" שהוקם באלכסנדריה של מצרים ביוזמת **זאב ז'בוטינסקי ויוסף טרומפלדור**. שרתו בו מתנדבים שגורשו על ידי הטורקים מהארץ. הגדוד השתתף במלחמה בחזית גליפולי ב-1915, ופורק לאחר הפינוי הבריטי משם.

בשנת 1917 נעתרה ממשלת בריטניה להקים יחידות יהודיות שילחמו בחזית ארץ ישראל. הוקם גדוד הקלעים המלכותיים 38 – ובו מתנדבים מאנגליה ובמקביל הגדוד ה-39 ובו מתנדבים מארצות הברית וקנדה, שיוזמיו היו בין היתר, **דוד בן גוריון ויצחק בן צבי**, שאף שרתו בו. להחלטה זו קדמה פעולה עניפה ועקשנית שבראשה עמד **זאב ז'בוטינסקי**. הגדודים אומנו באנגליה ובמצרים והספיקו ליטול חלק במתקפה הסופית של הצבא הבריטי נגד הטורקים.

גדוד 40 הוקם מקרב מתנדבים מהיישוב היהודי הקטן בארץ ביוזמת קבוצת צעירים, ביניהם **אליהו גולומב, דב הוז ומשה סמילנסקי**.

בשנת 1919 אורגנו חיילי הגדודים שנותרו אחר השיחרור, בגדוד אחד שזכה לשם "ראשון ליהודה". בשנת 1921 לקחו אנשי גדוד זה חלק פעיל בהגנת תל אביב נגד הפורעים הערבים ללא אישור השלטונות הבריטיים. הגדוד פוזר. הגדודאים, במדים וללא מדים, נטלו חלק פעיל בהגנת היישוב היהודי, התערו במסגרתו והיוו גורם חשוב בחיים הציבוריים והכלכליים ושימשו בתפקידי מפתח בתוך הכוח היהודי שבמחתרת – "ההגנה", שממנה צמח ברבות הימים צה"ל.

בבול מופיע צילום המנורה – הסמל אשר שימש תגריכובע של הגדוד הארץ ישראלי, הגדוד הראשון ליהודה על רקע קבוצת פרישי הגדודים ובשובל מופיע אחד מתגי השרוול של הגדודים העבריים.

ספר חדש

ספר בולאי חדש הופיע זה עתה בהוצאת "פינגווין" בשיתוף עם הוצאת "סטנלי גיבונס" הבריטית. מחברו של הספר הוא אקטוניניו. הספר נועד לנוער ומבוגרים. הוא סוקר 550 בולים שונים, שאמצעותם מסופרת הסטוריה ומיני תופעות בולאיות, כמו הדפסה, ציור ואפילו שמות מדינות ששמן שונה בשנים האחרונות. שם הספר "סטמפס קולקטינג".

יריד בולאי בתל-אביב

בחנוכה 1988 יתקיים יריד בולאי מיוחד וראשון מסוגו בישראל. היריד מאורגן ע"י אגודת סוחרי הבולים בישראל, בשיתוף השרות הבולאי ורשות הדואר ובחסות התאחדות בולאי ישראל. הכוונה ליריד שיערך ב"דיזנגוף סנטר" בתל-אביב בשני הגשרים העליונים, החוצים את רח' דיזנגוף. בשבוע הבזר יופעלו דוכני סוחרים מיוחדים, שנועדו למשוך קהל קונים מקרב הנוער והמבוגרים. לרגל היריד תוטבע חותמת דואר מיוחדת ותונפק גלויות מזכרת חגיגית מטעם רשות הדואר והשרות הבולאי.

מרבית סוחרי הבולים בארץ יטלו חלק בבזר דיזנגוף, שעל-פי התוכנית ייהפך למסורת ויתקיים מדי שנה. (11.12.88-4.12.88)

מצא בע"מ

החברה למכירות פומביות

PUBLIC AUCTIONS
Matsa Company Ltd.

5, Druyanov Street, Clal Building
Tel-Aviv, Israel 63 143

אנו מקיימים מכירות פומביות
רבות-הקף בתחומים הבאים:

- * בולי ישראל וחופ * הולילנד *
- * התקופה התורכית * תקופת המנדט *
- * מנהלת-העם * דאר צבאי *
- * תולדות הדאר * תקופת השואה *
- * קק"ל * תוויות * גלויות *
- **** י ו ד א י ק ה ****
- * ציונות * מסמכים * אוטוגרפים *
- * שטרי-כסף * מטבעות * מדליות *

תל-אביב, רח' דרויאנוב 5 בית כלל
טל' 03-292813, 03-295618

כמויות בולים שנמכרו

בולים שהופיעו בשנת התקציב 1986/7	
הבול	הכמויות שנמכרו (באלפים)
יום הזכרון	1,430
עיד אלפיטר (צום הרמדאן)	1,464
היברו יוניון קולג'	1,023
בית המדרש לרבנים	1,148
אוניברסיטה ישיבה	782
גליון מזכרת "אמריפקס 86"	231
נבי סבלאן	1,981
בול "לא לגזענות"	1,182
בול יוסף שפרינצק	1,254
נמל התעופה בן גוריון	1,096
מועדים לשמחה התשמ"ז	1,396
מועדים לשמחה התשמ"ז	2,011
מועדים לשמחה התשמ"ז	1,146
דוד בן גוריון	1,223
גליון מזכרת "נתניה 86"	208
יובל השירות המטאורולוגי	1,238
בול נצרת	1,076
הוברמן וטוסקניני (1.50+1.50)	912
עופות מן המקרא 2	1,287
בולי עופות מן המקרא 2	1,293
בולי עופות מן המקרא 2	1,034
בולי עופות מן המקרא 2	1,344
גליון מזכרת - עופות מן המקרא 2	201

בול דיוקן ראשון לזכרו של משה דיין יופיע בדואר ישראל לקראת סוף שנה זו. משה דיין הוגדר בפירסום שילוה את הבול כאחד הגיבורים הבולטים של מדינת ישראל בדור הראשון לקיומה. מעורבותו ומנהיגותו של משה דיין בנושאי ביטחון החלה בנהלל כנוטר והגיעה עד צמרת הפיקוד של ההגנה. נתפס עלידי הבריטים ונכלא בכלא עכו. ב-1944 עמד דיין בראש יחידת סיור של ההגנה שהשתתפה בפלישת הבריטים לסוריה. בקרב שהתחולל שם איבד את עינו ומאז הפכה הרטיה השחורה לסימן ההיכר החזותי שלו.

במלחמת הקוממיות נשלח דיין לפקד על גזירת כנרת והדגניות שעמדו במצב קשה מול הפולשים הסורים. מונה למפקד גדוד הפשיטה ללוד ורמלה. הוא היה מפקד ירושלים, השתתף במשא ומתן עם המלך עבדאללה על הסכמי שביתת הנשק, היה ראש אג"ם, אלוף פיקוד הדרום, אלוף פיקוד הצפון ובדצמבר 1953 מונה לרמטכ"ל. משה דיין מילא תפקיד מכריע בעיצובו של צה"ל ובפיתוח תורת לחימה חדשה שנובשה בפעולות התגמול והגיע לשיאה במבצע "קדש" באוקטובר 1956.

בינואר 1958 פרש מצה"ל והצטרף לחיים הפוליטיים במסגרת מפא"י ונבחר לכנסת הרביעית. אח"כ כיהן כשר החקלאות בממשלת דוד בן-גוריון.

ערב מלחמת ששת הימים מונה לשר הביטחון בממשלת הליכוד הלאומי ולאחר המלחמה עיצב את מדיניות הגשרים הפתוחים וניסה לפתח מסגרת של חיים משותפים עם תושבי השטחים. גם במלחמת יום הכיפורים כיהן כשר הביטחון והיה נושא לביקורת ציבורית חריפה על ההבטחה שבפרוץ המלחמה ועל תפקודו של צה"ל. בסיום המלחמה היה דיין שותף פעיל בהשגת הסכם הפרדת הכוחות עם מצרים.

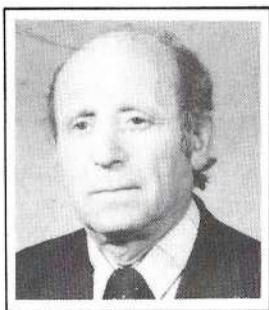
בבחירות 1977 נענה דיין להזמנת מנהיג הליכוד מנחם בגין לכהן כשר החוץ בממשלתו. הוא מילא תפקיד מרכזי בוועידת קמפ דייוויד ובחתימת הסכם השלום עם מצרים. דיין פרש מממשלת בגין בגלל חילוקי דעות בשאלת הגשתו של הסכם האוטונומיה לערביי י"ש ועזה. הוא נפטר באוקטובר 1981 ועתה במלאות 7 שנים למותו, הוחלט להנפיק בול דואר ראשון לזכרו. הטקסט שילוה את הבול נכתב בידי זלמן שובל.

הבול מראה את דיוקנו של דיין כשברקע מחרשה המזכירה את ילדותו בנהלל והיותו שר החקלאות וכן סמל צה"ל, לציון תפקידו כרמטכ"ל ושר הביטחון. הוא עוצב בידי רות בקמן.

למזכיר הכבוד של התאחדות בולאי ישראל
הוענקה מדליית "עצמאות 40" כאות הוקרה על
פועלו למען הבולאות הישראלית במשך שנים
רבות.

את המדלייה העניק לדוב ניר, מזכיר
ההתאחדות הנוכחי, לביא בלאו. דוב ניר ביקש
לברך את כלל בולאי ישראל בברכת שנה טובה.

אורח מבולגריה

בין נציגי הארצות השונות שהיו בתערוכות "עצמאות 40" בירושלים השנה, היה נציג בולגריה – מר יעקו יעקוב. הוא אישיות מעניינת מאוד וכבולאי.

יעקוב נולד בעיר רוסה (רוסצ'וק) שבבולגריה, כיום בן 68 שנה, למד בבית הספר העיברי שבעיר, ושנים רבות היה חבר ב"השומר הצעיר". עד היום ניכרים אצלו שרידי התקופה הזאת גם בחינוך וגם בשפה העיברית שנשתמרה אצלו. כחבר "השומר הצעיר", עמד לעלות ארצה בצורה בלתי ליגלית. באוניה בולגרית שנשכרה למטרת העליה נקבע אף מועד עלייתו אך בינתיים החלה המלחמה בין גרמניה לברית המועצות, וההפלגה היתה לבלתי אפשרית.

ככל היהודים הצעירים, גם יעקב נישלח למחנות העבודה ובשנת 1943 עבד בסביבות העיר סג'י ונצי בשטח בולגריה, לא רחוק מהגבול היוני. מאוחר יותר הצטרף למחתרת ונלחם כפרטיזן, עד לשיחרור בולגריה מעול השילטון הפשיסטי. מאז ה-9 בספטמבר 1944, תאריך החלפת השילטון, החל בעבודה ציבורית ענפה. הוא חבר נבחר במועצת העיר רוסה, ובין השאר שימש כמנהל תיאטרון הבובות הנודע שם ובתפקידו זה יצא לו לסייר בארצות רבות.

העיר רוסה ידועה כמרכז בולאי חשוב. יעקוב משמש זה שנים רבות יו"ר האגודה הבולאית בעירו והוא מתפאר בכך שיש שם מרכז גדול של בולאים ברמה בין-לאומית, מן החשובים בבולגריה. בעצמו כמובן אספן, בעיקר בשטח התימטיקה, ואוספיו זכו למדליות ופרסים רבים. הוא אירגן תערוכות בולים בלטרליות של רוסה עם ערים רבות: וינה, קייב, ריגה ועוד. הוא גם חבר ניבחר של ההנהלה הארצית של התאחדות הבולאים בבולגריה.

יעקוב הוא דמות מעניינת, המשלבת בתוכה את האדם, הבולגרי הנאמן, היהודי הגאה ביהדותו, והבולאי הנלהב.

משה שמואלי

לונדון 90 – תערוכה עולמית

בלונדון צפויה בשנת 1990 תערוכת בולים עולמית "לונדון 90" (3-13.5.1290) וכבר הוחל שם בפעולות אירגון.

התערוכה קבלה את חסותה של הוד מעלתה המלכה אליזבת השנייה. הבוליטין הראשון כבר הופיע. התערוכה תערך בארמון "אלכסנדרה" המפואר.

בימים אלה נמסר על אפשרות לקנות חברות ב"לונדון 90" ותמורת 60 סטרלינג יוכל כל מי שירצה לקבל חברות כזו, שתקנה לו זכות לקבל קטלוג, כרטיסי כניסה וכל הספרות הקשורה בתערוכה.

בניו-זילנד – תערוכה ראשונה בחסות פי"פ

ב-1990 צפויה בניו-זילנד תערוכת בולים עולמית, ראשונה בחסות פי"פ. המדובר בתערוכה בהיקף של 3,000 מסגרות תצוגה וכ-100 דוכני סוחרים. בתערוכה ישתתפו גם משרדי דואר רבים מכל העולם.

"ניו-זילנד 1990" תיערך בין ה-24 באוגוסט ל-2 בספטמבר בעיר אוקלאנד.

כאטרקציה מיוחדת הובטחה תצוגת המלכה אליזבת השנייה, שתציג מכתבים הסטוריים נדירים שמעולם לא הוצגו בניו-זילנד.

כמתאם מטעם פי"פ לניו-זילנד 1990 נקבע ז'טיה מהודו, מי ששימש מתאם פי"פ גם בתערוכות "ישראל 85" שהיתה בתל-אביב. הנציג הישראלי בתערוכת "ניו-זילנד 1990" הוא הקברניט שבתאי יעקב.

10 ישראלים ל"אינדיה 89"

לתערוכת הבולים העולמית "אינדיה 89", שתתקיים בבירת הודו בשנת 1989 נרשמו ונתקבלו 10 אוספים ישראלים.

1. פרופ' עמנואל אילן – רפואה 2. נחום קפלן – אתיופיה 3. נחום קפלן – אתיופיה דואר אוויר 4. צפורה קפלן – אתיופיה, התקופה המודרנית 5. ד"ר א. ליבו – פלסטינה א"י 6. יעקב צחור – דואר עברי 7. ד"ר גרוסוירט – אקוודור 8. מ. שמואלי – בירות 9. עו"ד אלי וובר – בואריה 10. אבי וובר – בואריה (במדור לנוער)
- נציג ישראלי בתערוכת "אינדיה 89" הוא עו"ד א. וובר.

מאת ל. בלאו – מזכיר ההתאחדות

בפארק הנופש הנקרא ע"ש יוליוס פוציק, מעבר לנהר הוולטבה (כ-10 דקות נסיעה בחשמלית או ברכבת תחתית, המדייקות עד כדי שנייה לפי לוח הזמנים התלוי בכל תחנה). במקומות אחרים של העיר היפהפיה פראג ובבה"ס לרכיבה בארמון המלך, היום ארמון הנשיאות ובמוזיון הפוסטלי המפואר, התקיימו במקביל תערוכות נוספות, כגון: 70 שנות צ'כוסלובקיה על בולים, תולדות ייצוא בולים בארצות אירופה, אמנות על בולי דואר (להגברת התודעה לאיסוף בולים מודרניים). כ"כ תערוכת מינהלות-דואר שהשתתפו בה 32 מדינות מתוך 119 מינהלות נוכחות. (ישראל לא הוזמנה ואני מרשה לעצמי לומר שלא נעשה די כדי לבטל גזירה זאת – וחבל).

בין כותלי התערוכות לא הורשו שום עיסוקים מסחריים. לא היו דוכנים מלבד זה של האו"ם והחברה הממשלתית לקידום אמנויות שביצע חתמות. לעומת זה סחטו אשנבי הדואר את כיסי המבקרים באמצעות מגוון של הנפקות בולים וכלי-דואר. אגב כלילים – כל ההזמנות וטפסי התערוכה היו עשויים כך שאפשר היה להשתמש בהם כגלויות וגם זה הכניס לא מעט כסף לקופת הדואר שמימן כל התקציב הענקי של התערוכה. יש לציין באופן מיוחד את קטלוג התערוכה. ספר נאה, בן 240 עמ' PRAGA '88 היתה הגדולה בכל הזמנים. במדורים התחרותיים בלבד היו קרוב ל-5500 מסגרות וכ-200 מוצגים ספרותיים – ספרים וקטלוגים. המספר הכולל של המציגים, מ-59 ארצות הגיע לכ-850, מהם כ-50 במדורים הלא-תחרותיים, 38 באגף הלאומי, 260 בבולאות המסורתית (מזה 158 אירופה), 200 בתולדות הדואר (מזה 164 אירופה) אגף זה שבר שיאים לא רק במספרים, הוא לקח את פרס התערוכה עם האוסף "הארמייה הצרפתית בקרבות לואי ה-14 וצ'ארלס ה-10" של הצרפתי אלברט פילינגר. הסתבר שחרף החששות, דווקא אספני "פוסטל היסטורי" והשופטים קראו נכון את ה"רגולמנט" וקווי היסוד החדשים ואילו בתמטיקה, בה שולטת שיטת הניקוד מזה שנים, היתה מבוכה מסויימת, המתבטאת גם בתוצאות ובהעדר דפי שיפוט עד עצם היום הזה. בתמטיקה היו 143 מציגים, 23 בכלילים דואריים, 18 במקסימאפיליה, 85 באירופילטליה ורק 21 במדור הנוער.

לאחר שהתחלנו כבר להתרגל למחשבה שאין נוסעים לפראגה מפאת סירובם העיקש של שלטונות צ'כיה להעניק לנו אשרות כניסה כנציגים ישראלים, דבר שהסתדר רק ברגע האחרון בהתערבות הנהלת התערוכה והפי"פ, יצאנו לדרך שלושה זוגות: נשיאנו הנס סינק, קודמו בתפקיד ד"ר עמואל איילן ואנוכי מזכיר ההתאחדות. טסנו לפראגה כבולאים ומציגים בתערוכה וקבלנו על עצמנו תפקידים בהתנדבות, מטעם רשות הדואר – השירות הבולאי וההתאחדות. הנני מדגיש זאת מפני שדבר כזה היום כבר נדיר מאוד בנופי השליחויות וייצוג המדינה מעבר לגבולות. שני הראשונים הציגו בפראג מאוספיהם במדור התחרותי הכי גבוה של אלופי הפי"פ (לאחר שהשיגו כבר בעבר 3 מדליות זהב גדולות) שמתוכם נבחר בהצבעה סודית בעל פרס התערוכה, ה-GRAND PRIX. יש לציין כי במדור זה היו בפראג 18 מציגים בלבד ושניים מהם מישראל, הישג גדול כשלעצמו, מלבד ישראל – רק גרמניה, ספרד ושווייץ זכו במעמד כזה.

נחתנו בפראגה לפנות ערב בהרגשת מתח מסוים בפני הלא-נדוע שנפקעה ברגע שפגשנו באדם עם סמל התערוכה על חולצתו ושמענו שנשלח לקבל את פנינו, תוך התנצלות בשמו של מנהל הטכני של התערוכה מר פריטץ בוהומיל. אני מציין את שמו כי הוא עזר לי לבצע תפקידי כקומיסר על הצד הטוב ביותר, לאורך כל הדרך. שליחו העביר כל הישראלים, גם את אלה שהצטרפו אלינו כתיירים על כל סדרי המכס והבדיקות האחרות, ללא שום עיכובים. אותו יחס ידידותי והרצון הטוב בלטו אצל כל חברי הועדה המארגנת והפריזידיום. הודיעו לנו כי הרכבת מוצגינו מתוכננת לאחרי-הצהריים, אך לבקשתנו הצמידו לנו פועלים בבוקר, מיד. למעשה בוצעו כל ההרכבות בידי צוותי התערוכה, נפרדים לכל מדור ולפי סדר שתוכנן מראש בקפדנות. כשגמרנו להרכיב שני האוספים היוקרתיים שלנו ורצינו להמשיך נוכחנו להפתעתנו כי יתר 7 האוספים (3 בפילטליה מסורתית, 3 בתולדות הדואר ו-1 בפילטליה יתימטית) הורכבו כבר. וכך גם בפירוק האוספים שחל ביום בו נפתח הקונגרס. כדי שסינק ואנוכי נציגי ההתאחדות נוכל להשתתף בקונגרס, פירקו את כל האוספים הישראליים והחזיקום 3 ימים במשמרת, גם לאחר נעילת שערי התערוכה והעברת יתר המוצגים שלא באו לקחתם למחסן המצוי כחצי שעה נסיעה מפראגה. מר פריטץ לקחנו בריכוז למלון ומשם הוסענו כולנו לנמל התעופה.

התערוכה שהיתה פתוחה 10 ימים מ-26.8.88 עד 4.9.88 היתה למארגניה הצלחה בלתי רגילה. ביקרו בה למעלה מ-300 אלף איש. אגב, במחיר כרטיס הכניסה היו כלולים 3 פריטים בולאיים שלא הוצאו למכירה בשום דרך אחרת והפכו כך בין לילה להיטים (לתשומת לב השירות הבולאי שלנו). למרות מכירת כרטיסים מוקדמת במשך של כחודש, ראינו יום יום תורים ארוכים מאוד ליד הקופות בכל שעות היום ומדי בוקר, כשעתיים לפני פתיחת הדלתות. מאות אנשים המתינו בסדר ובשקט מפליא ליד ארבע הכניסות לאולמי התערוכה בארמונות היפים מימי הקיסרות,

תדרוך עתונאי – לביא בלאו מזכיר ההתאחדות מתדרך מאחורי הקלעים את העתונאים א. לין, יהושע מרקוס וחיים לנגלמן.

התערוכות הצפויות בשנים 1989 – 1990

בשנתיים הקרובות צפויות לפחות 5 תערוכות עולמיות בחסות פי"פ. 1) ינואר 1989 – הודו (הנציג אלי וובר) 2) מאי 1989 – בולגריה (הנציג מ. שמואלי) 3) יולי 1989 – פריס (הנציג יעקב שבתאי) 4) מאי 1990 – לונדון (הנציג אלי וובר) 5) אוגוסט – ספטמבר 1990 – ניו זילנד (הנציג יעקב שבתאי)

תערוכת נוער

תערוכת בולים של בני נוער תתקיים בשנה הבאה בתל-אביב. א. וובר וי. שבתאי מסרו על ההכנות לתערוכה שנועדה להיות מנוף לקידום בולאות הנוער ברמה ארצית ובין לאומית.

בועד התערוכה: ע"ד אלי וובר, הקברניט יעקב שבתאי, ארכיטקט ב. נסטויטר, מר הירשפלד והעתונאי א. לין. בקרוב יצורפו לוועדה חברים נוספים.

כותבים על "עצמאות 40"

רבים כתבו והעריכו את תערוכת "עצמאות 40" כמציגים וכנציגי מדינות. מובא בזה קטע מבקורתו של נציג ספרד, מיגל גרסיה פרננדז, שפורסם בבטאון ספרדי.

היתה זו חוויה מיוחדת להיות נציג ספרד בתערוכה בירושלים – לא רק בגלל הנסיון שרכשתי – אלא בגלל שזו היתה תערוכה בירושלים, ישראל – ארץ שאני מעריך וגם אוסף. זו אולי הסיבה העיקרית שנתמנית לנציג מטעם "FESOFI".

ארגון התערוכה היה מופתי, היחס והטיפול אלי היה טוב מהמצופה. וזה המקום להודות למר א. אלכסנדר, חבר הוועדה המארגנת, שדאג לכל פרט באופן יוצא מן הכלל.

מהביקורים התיירותיים התרשמתי ביותר והופתעתי לגמרי, כי ההבדלים בין ירושלים החדשה והעתיקה עצומים. ירושלים עיר נהדרת, עם המקומות הקדושים שהיתה לי ההזדמנות לבקר בהם בהזדמנות של האב אגריפנו קצצון, אב פרנציסקני שחי בארץ הקודש 14 שנה ומכיר אותה טוב מאוד.

המפגשים עם מר חימה עסטבא, מר לגנטל ורעייתו והכבוד להתלוות אל מר פרדו אגירהנגוא, שגריר ספרד יחד עם הסגל שלו, הסבו עונג רב. אכן: תערוכה גדולה ומוצלחת ביותר וידידים חדשים וטובים זו הצלחה נוספת לבולאות ספרד.

ב-FEPA – אירגון ההתאחדויות הבולאיות של ארצות אירופה, שיצא מן הכח אל הפועל בכנס שהתקיים בפראגה.

מדליות זהב לישראלים ב"פראגה 88"

תערוכת הבולים העולמית "פראגה 88" נעלה בבירת צ'כוסלובקיה והנציג הישראלי לתערוכה, לביא בלאו, דווח על תוצאות שיפוט משביעות רצון למדי: תשעת הישראלים שהשתתפו בתערוכה צוינו במדליות. שניים – פרופ' עמנואל אילן והנס סניק שהשתתפו במדור כבוד שהוגדר "מדור אלופים". זכו במדליות זהב גדולות. משה שמואלי (בוגלריה) וזאב ברק (בריטניה) קיבלו מדליות **מוזהב גדול**; ל. בלאו (מוסקה) – **מוזהב**; מ. שמואלי (אוסף רוסייה) ופרופ' ע. אילן (דואר שעבר חיטוי) וי. גרוסוירד אקדור – **כסף גדול**; א. זכאי שהציג דואר סיני וברא שבע – **קיבל מוכסף**.

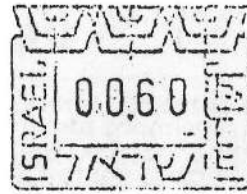
בולאי ישראל בפראגה / המשך

חבר השופטים מנה 55 איש, כולל ד"ר **מנחם ברגמן** מזכיר החבר שייצג את ישראל, המארגנים הוסיפו אמנם בקטלוג ליד "ישראל" גם שוויץ מקום מגוריו (12) מהשופטים היו מצ'כיה) 14 מתלמידים מארצות שונות. חלוקת הפרסים היתה כדלהלן: 26 זהב גדול (מזה 17 במסורתית ו-5 בתולדות הדואר. 80 זהב (27 במסורתית ו-26 בתולדות הדואר). 118 מוזהב גדול (42 במסורתית, 32 בתולדות הדואר ו-12 בתימטיקה). 143 מוזהב (38 במסורתית, 36 בתולדות הדואר ו-25 בתימטיקה). 160 כסף גדול (39 במסורתית, 45 בתולדות הדואר ו-19 בתימטיקה). 151 כסף (29 במסורתית, 30 בתולדות הדואר, 30 בתימטיקה ו-30 בספרות). 219 מדליות נמוכות יותר (31 במסורתית, 14 בתולדות הדואר, 39 בתימטיקה ו-108 בספרות). תוצאות המציגים הישראלים היו צפויות ולרוב משביעי רצון. על כך במדור אחר של הירחון.

פראגה 88 היתה תערוכה מאורגנת מצוין, הסדר, השלווה והנימוס אפיינו את כל האנשים, כ-150 במספר, שהכינו וניהלו את התערוכה. תמיד מצאת חבר המוכן לעזור, ללוות ולהסביר לכל שואל. איש לא עיצבן ולא התעצבן. היה מה ללמוד מעמיתינו הצ'כים. למשל את החיוניות שבשיטת החמישיות המרכיבות מעין תא: מסגרת מימין, מסגרת משמאל ו-3 מסגרות ברקע. השיטה מקלה הן על המארגנים והן על המבקרים, (לכן אושרו בזמנו רק 5 או 10 מסגרות). על הלוח הראשון מעל התכנית של המוצג היה **שלט קטן עם שם המציג וכתובתו**, (פרט חשוב). אני מקבל עכשיו, למשל, מכתבים מאנשים שראו את המוצג שלי ורוצים להעיר או לשאול.

יצרנו קשרים טובים לעתיד עם ראשי הבולאות הצ'כית. לאחר שיחה והחלפת דעות ביוזמתי עם יו"ר הוועדה המארגנת מר **אלויס דושק**, שידו הטובה היתה בכל, הוזמנתי יחד איתו לנשיא התערוכה מר זירי בריכה ודיברנו על הבולאות הישראלית ועל שיתוף הפעולה בעתיד. כך גם עם יו"ר ההתאחדות הצ'כית מר **פרנטישק שווארץ** שהיה סגן נשיא התערוכה ומזכיר שני של חבר השופטים. קשרים אמיצים קשרנו גם עם עמיתינו ההונגרים בפגישה ליד שולחן-ערוך. צורת שיתוף-הפעולה עם נמצאת כבר בהתגבשות. על קשרים פילטליים סוכס גם עם נציגי **פולין**, **בולגריה** ו**יוגוסלביה** ועם אחרים שלא כאן המקום לפרט. ישראל התקבלה גם כחברה מלאה,

בולי אוטומטים – גם בישראל

חידוש בולאי צפוי אצלנו בקרוב עם הכנסתם למחזור של בולי אוטומטים. או נכון יותר תוויות דמי-דואר שניתן יהיה לקבל באמצעות אוטומטים בכמה מרכזים עירוניים בערים הגדולות.

בעולם הגדול קיימים מזמן אוטומטים ממוחשבים שעל-ידי הקשה על מספרים של העריך הנכון, יוצא תוו עם הערך הנקוב המבוקש. דבר כזה יונהג בקרוב אצלנו על ידי רשות הדואר.

לפני מספר שנים הודפסו אצלנו בולים מיוחדים בגלילים שנועדו לשימוש באוטומטים אך משום מה השימוש בהם הופסק, כך שהתוויות הצפויות תהינה בבחינת בולי האוטומטים הישראליים הכמעט ראשוניים. השרות הבולאי יפעיל חותמת "יום ראשון" לשימוש בבולי אוטומטים.

ותיקים מספרים

האגודה שנרשמה בשנת 1935, נוסדה, ע"י בולאים מעולי גרמניה, תושבי חיפה, שאף אחד מהם איננו, לצערנו, אתנו. כבולאי צעיר בקרתי בתערוכה צנועה בחיפה בשנת 1939 והכרתי את יהושע גרווה – אחד ממארגני התערוכה שהשפיע עלי להצטרף לאגודה.

האגודה אירגנה שרות חליפין והרצאות. לא היתה ידועה התופעה של בולאות ממוסחרת ולא התנהל מסחר בבולים בפגישות החברים.

השפה השלטת בהרצאות ובפעולות האגודה היתה השפה הגרמנית ומספר החברים, דוברי עברית, היה קטן מספר חברי האגודה היה בין 20 ל-30 איש).

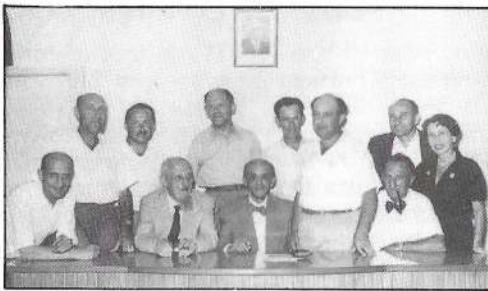
חברי הוועד היו דוברי גרמנית והדבר הכביד על האגודה במגעייה עם המוסדות הממשלתיים והציבוריים. זמן קצר לאחר הצטרפותי לאגודה, בהתחשב גם בהשכלתי המשפטית (הייתי אז עורך דין) נבחרתי לוועד והוטל עלי לשמש כמזכיר האגודה.

מבין חברי האגודה בתקופה זו זכורים לי ד"ר אשר – בולאי בעל שם עולמי בשטח כלילי מדינות גרמניה לפני איחודה, ארתור וינר (אז יושב ראש האגודה), פריץ נוימן (אופייני לתקופה ההיא, כי הוא הקים את ביתו מלוחות נחושת שהועברו ב"טרנספר" מגרמניה), אלפרד גולדשמיד (שימש כנזר האגודה והיה בעל אוסף עשיר של בולי דאר אור), ד"ר ורנר הקסטר (ששמו הולך לפניו כמומחה לבולי המנדט ששימש שופט ישראלי ראשון בתערוכות בולים בין-לאומיות. אדריכל גולדברגר (שלפי תכנותיו נבנה הקזינו בבת-גלים, הנס גינטר (עורך החידונים הבולאיים), ארוין כהן ואחרים.

הפעילים באגודה היו יהושע גרווה (ששימש במשך שנים ועד לפטירתו כיו"ר והרווח החיה בה). א. גרדוס. פינקלמן (כולם דוברי עברית).

בשנות הארבעים הצטרפו חברים נוספים שרבים מהם הלכו, לצערנו, לעולמם. נשארו אתנו כיום וייבדלו לחיים ארוכים, רק חמישה חברים: אבנר קנר (יו"ר האגודה לאחר פטירתו של י. גרווה) יצחק מינס (ששימש כמזכיר האגודה ואף כיושב ראש שלה), נלי קטשר (המסורה בכל מאודה לתפקידה כאם המועדון), ליאו בטר (סוחר בולים) ואנוכי. תיקון לבולים

עם הצטרפות דוברי העברית לאגודה הונהגה לאחר מלחמת שפות קצרה, השפה העברית כשפת האגודה, אולם

ועד אגודת בולאי חיפה – 1954: משמאל לימין – שופט א. חרמון, יהושע גרווה ז"ל, יצחק מינס, ד"ר אשר ז"ל, ד"ר הקסטר ז"ל, ארטור כהן ז"ל, הנס גינטר ז"ל. פינקלמן ז"ל ארווין כהן ז"ל, אבנר קנר ונלי קטשר.

עוד מספר שנים לאחר מכן, היו מופיעים חוזרי האגודה בשתי השפות, עברית וגרמנית.

הפגישות התקיימו במקומות שונים, כגון בתי-קפה (קפה פלורידה) ובמסעדות (מסעדת וייס), אולם רובן בחדרי אגודת המהנדסים וזאת עד שהגענו למנוחה ולנחלה עם רכישת המועדון בשנת 1954.

ישיבות הוועד התקיימו בבתייהם הפרטיים של חברי הוועד, כל פעם בבית אחר.

עם הקמת המדינה והעליה הגדולה גדל מספר חברי האגודה והתחילה התענינות בבולים קדומים, בולי המעבר ובולי ישראל.

ברצוני לציין, כי לאות הוקרה לד"ר הקסטר מעניקה ההתאחדות בכל תערוכה המתקיימת בארץ (לאומית ובין-לאומית) פרס על שמו. ואילו אגודתנו מעניקה מדי שנה, מאז פטירתו של גרווה פרס, לבולאי מצטיין על שם גרווה ז"ל.

בשנת 1952 התקיימה בחיפה תערוכת בולים "תבא" והשרות הבולאי הקדיש כל הכנסות התערוכה לאגודה (הפעם היחידה בתערוכות בארץ) ונרכש המועדון המשמש אותנו עד היום. האולם המרכזי במועדון נקרא "אולם דוד" על שמו של חברנו דוד קסלר ז"ל, שהיה הפעיל העיקרי בארגון הטכני של התערוכה ואשר נפטר זמן קצר לאחר התערוכה.

אברהם ד. חרמון (שופט בדימוס)

ותיקים מספרים

ועד העמותה הירושלמית בשנים 1985/86

כך נראה שולחן אוכל בפלמרו בתערוכת "ירושלים 73".
הגברים, במרכז – מייק צסלי (משמאל) ואריה לין.

הנשיא שואל – הכל משיבים... במפגש בתערוכת הבולים.

למרות שמיסדי האגודה הפילטלית בירושלים, החלו להפגש כבר בשנת 1938 מדי שבת בבוקר, בביתו של ד"ר ז. אשר, מחברו של הקטלוג המפורסם לכלילים, הרי תאריך היסוד המדויק והרשמי של האגודה הירושלמית הוא 4/7/39. המיסדים היו 9, מהם לצערנו הרב לא נשאר איש בחיים. בועד הראשון של האגודה היו 3 חברים: ג. שטרן – יו"ר, א. שניידר – מזכיר, וא. נוסבאום – גזר, בדצמבר 1939 הצטרף כותב שורות אלה. 20/7/41 נרשמה האגודה ותקנונה כחוק, אצל רשם האגודות, כשהיא מונה 31 חברים.

בעייתה ודאגתה העיקרית ביותר של האגודה הירושלמית, היתה השגת מועדון ומקום מפגש לחברים. היינו 40 שנה בנדידות ממקום מפגש אחד למשנהו, לתקופות קצרות או ארוכות, החל מקפה "אלנבי", בנין "פיגמליון", מועדון הציונים הכלליים, מתנ"ס ממילא, בית המהנדס, בית העם וכו' בשנת 1978, שנה בה קימנו את תערוכת הבולים "תביר", והודות להצלחתה נרכש בעזרת משרד התקשורת, מועדון הקבע של האגודה, ברחוב בצלאל 15, מועדון המשרת את האגודה עד היום.

למותר לציין שהעדר מועדון ראוי לשמו והאירועים שעברו על מדינת ישראל, נתנו את אותותיהם בפעילות האגודה. אנו עדים לעליות וירידות תלולות בפעילותה, עד כדי שיתוק מוחלט. שנת 1954 היתה תפנית רצינית בפעילות המועדון, וזאת הודות להדרכתו הנבונה של יו"ר האגודה דאז, הבולאי הותיק והמנוסה, אינג. א. הופמן, תפנית שהביאה בעקבותיה את תערוכת הבולים הלאומית הראשונה בירושלים, תערוכת "תבים", בעקבותיה באו תערוכת "תבירה" ב 1968, תערוכת הבולים הבין-לאומית "ירושלים 73", תערוכת "תביר" ב-1978, והאחרונה. ואולי המוצלחת מכולן, תערוכת "צממאות 40".

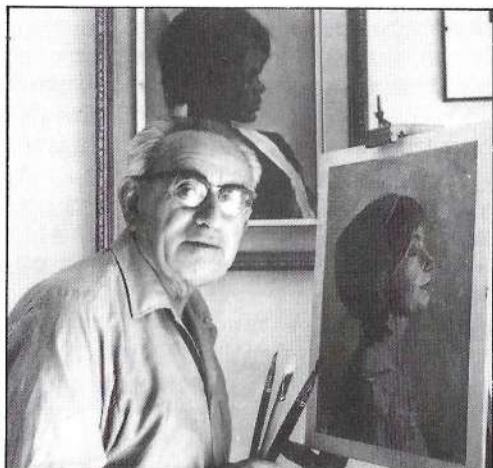
כיום מונה האגודה כ-70 חברים, והמועדון קטן מהכיל את כל הבאים בשערי.

משה ויגוצקי

←
עתונאים בולאיים בקבלת פנים אצל ראש הממשלה לוי אשכול. במרכז – ב.א. ברקאי מותיקי העתונאים הבולאיים בעתון "הבוקר", "חרות", עתוני אידיש וידיעות אחרונות. ברקאי היה מיסדו של המוזיאון הבולאי בניג' מלון "הולילנד" בירושלים, שבכותליו נערכה תערוכת "בולי גאנה", אך רעיון המוזיאון לא התגשם.

נסיונות הדפסה בשיטה דמויית חריטה בפלדה

מאת אריה לין

אוסואלד אדלר בעבודתו בסטודיו

בול ה"זכוכית" מראה אפשרויות הדפסה בפרוצס, דהיינו – קו על גוון, שילוב שני גוונים, שילוב של מעבר גוון עם מעבר גוון אחר וכו'.

אחד החלומות של מר גולן, מי שהיה מנהל המדפיס הממשלתי, היה להדפיס בולי ישראל בשיטה שתדמה לשיטת החריטה בפלדה, כפי שמודפסים הרבה מבולי אוסטריה, במיוחד דיוקנאות. לצורך זה הוזמנו בולי נסיון אצל האחים שמיר ואצל אדלר. הרעיון היה לצייר בולים בסיגנון של תחריט, כלומר ציור קווים שעל-פי הצפיפות והעובי, ניתנת תחושה של גוון-מעבר מאור לצל. על אף המאמצים של הציירים ומנהלו של המדפיס הממשלתי, שאף הזמין מכונת הדפסה מיוחדת למטרה זו, לא הודפסו בארץ בולי דיוקן בשיטה זו וחלומו של מר גולן לא התגשם.

הדפסות נסיון כאלה אומנם הודפסו (בן גוריון של שמיר והנשיא בן צבי והרצל בצעירותו של אדלר, אך, כאמור, לא יותר מזה).

לקראת הדפסת גליון-היובל של עתוננו, היה אך טבעי לשוחח עם צייר הבולים הוותיק, **אוסואלד אדלר**, שמספר הבולים שצייר מאז היותו צייר בולים עצמאי, הוא ללא ספק עילה לשיחה.

א. אדלר הוא מן הציירים המקצועיים הראשונים שעסקו אצלנו בציור בולים, שכן הוא צייר בולים בעודו ברומניה, זמן רב לפני בולי מדינת ישראל. הוא עלה ארצה בשנת 1960, כבעל ידע מושלם בנושא דפוס וציור בולים. עד אז היה מקובל אצלנו לשלוח ללונדון את ציורי הבולים שנועדו להדפסת שקע, ושם נעשתה הכנתם להדפסה. עם בואו של אדלר לארץ עשה הוא את הביצוע לקראת ההדפסה. כך לדוגמא, הכין את ההפרדה לשקע של סידרת המזלות שצוירה בידי ע. בלאושידל, או למשל את סידרת הצפורים של דואר אוויר של מרים קרולי ועוד.

כבר בשנת 1956 נתבקש הצייר **אברהם גיימס** מלונדון להכשיר ציירים ישראלים מ"בצלאל" לציור בולים להדפסת שקע. לצורך זה הוזמן אצלו אף ה"בול לנסיון" הידוע, שהודפס כבול נסיון.

בדומה לזה היה צורך בבול נסיון חדש כשעברו לשיטת הדפסה ב"פרוצס", בהדפסה בשלושת הצבעים הבסיסיים ושחור, במקום שני עד שלושה צבעים שהדפיסו עד שנות השישים. אדלר צייר בול נסיון בנושא מתוך מוזיאון הזכוכית, שהודפס בכל תהליכיו, כבול נסיון. (מאוחר יותר צוירו בולים בנושא זה ע"י צילה מנוסי וח. אורנן והודפסו בפטוליטו).

כמעט ללא הגיון, נתבקש הצייר להחליף דמויות הנשים שברקע לדמויות גברים וזאת, לפי דברי ד"ר חזקי, שהיה ממונה על ייצור בולים בשרות הבולאי, שטען כי במקרה הנדון ניתן האישור הממלכתי לדיוקנה של הנרייטה סולד בלבד... (בכל זאת נשארו בציור דמויות של ילדות קטנות).
אדלר מדגיש שבמקרים רבים בעבודתו כצייר בולי ישראל היה עליו לדעת להמנע מפרטים מסוימים, כדי לצמצם את מספר התיקונים שעשויים לבא בציורים המוגמרים, משום שאצלנו זה לא כמו בכל מקום... כך, למשל, אסור היה להשתמש בצבעים שמזכירים את דגל הנאצים – השחור אדום ולבן.

הצייר אברהם ג'ימס, שהזכרתי, סיפר בשעתו כי כאשר צייר פעם את מנורת ישראל עם קנים מצטלבים, היה עליו לעולם לבל יראו כצלבים...

בין הבולים שלא הופיעו בדואר ישראל, מטעמים שונים, כדאי להזכיר את בול **קונגרס אספרנטו**, שצויר ע"י אדלר ולא הופיע משום שהקונגרס שהיה אמור להתקיים בשנת 1967, לא התקיים משום שפרצה מלחמת ששת הימים. המעניין שהכל היה מוכן ואף מעטפות יום ראשון הודפסו, אך כאמור, הכל נגנז!

חיים נחמן ביאליק

אדלר הכין עוד שני דיוקנאות בשיטה זו, שניהם של ביאליק, אולם אלה נשארו בציור בלבד.
לחלומי של מר גולן היתה נחמה אחת בלבד, בהופעת בול דיוקן טרומן, שהודפס בארץ במכונה החדשה, אולם הציור הוכן באוסטריה בשיטה המקורית של תחריט בפלדה. היה חשש שבול טרומן לא יצא טוב בהדפסה בישראל ויהיה צורך להדפיס ברגע האחרון בול בשיטה המקובלת, הרגילה, בשקע. לצורך זה הכין אדלר ציור דיוקן של טרומן בצורה שיתאים להדפסה המקובלת והמדפיס הממשלתי עשה את כל ההכנות לקראת ההדפסה האפשרית, אולם החששות נתבדו.

הבול הראשון בארץ שצויר ע"י אדלר הוא בול הנרייטה סולד. בימים ההם היתה בעיית אישורם של בולי דיוקן קשה מרגיל והממשלה אישרה, כמובן, את הופעת דיוקנה של מיסדת עליית הנוער הנרייטה סולד, אך לא כן לגבי שאר הדמויות שהצייר בחר כרקע לבול (בניין הדסה בירושלים וקבוצת ילדים ניצולי השואה, המתקבלים ע"י בני המקום).

ותיקים מספרים

ראשון לציון

בשנות השלושים, בעת העליה החמישית, נוסדה האגודת הבולאים של ראשון לציון על ידי תריסר אקדמאים מגרמניה שבראשם עמד ד"ר פירסט.

הם נפגשו פעם בשבוע במסעדה של מינץ. באחד המפגשים האלה, בחודש מרס 1948, העלו את הרעיון של הנפקת בול מקומי לשמוש בתקופת המעבר לעצמאות. הוגשו 4 הצעות לראש המועצה, מר אוסטשינסקי, וצורה של אוה סמואל נתקבל וכך נולד בול "המשוריין". כל החומר המקורי נמצא במוזיאון המקומי.

היום מונה האגודה 22 חברים הנפגשים פעמיים בחודש. חלק נכבד של החברים משתתף בתערוכות לאומיות ובין לאומיות וזוכה בהערכה רבה על מוצגיהם.

האגודה נתמכת ע"י עיריית ראש"צ בהקצבה כספית ומקום למפגשים.

תודה למר ראובן בלאו, אשר העלה זכרונות מהשנים הראשונות של האגודה.

גדעון לוי סא"ל (ד)
יו"ר האגודה

בולי לב

דיזנגוף 105 (פינת פרישמן 39)
הכניסה מפרישמן, קומה ב'

קונים, מוכרים ומיעצים
מכירות פומביות

הופיע קטלוג, ייתן לכל מבקש
טל: - 222852 (03)

LEV STAMPS

(CONSTANTINOVSKI)

Large selection for collectors
Auctions, Philatelic adviser, Estimations
Member ISDA & IFSDA

Tel 222852 105 Dizengoff St. Frishman Corner T.A.

המכירה הקרובה במחצית ינואר
1400 פריטים - יודאיקה, ארץ הקודש
ובולים קלאסיים.

פעילי עמותת נתניה בתערוכת "נתניה 86"

המשך מעמ' 13

אדלר נזכר באפיזודה מעניינת הקשורה בציון בולי ליליין. כזכור בולי האמנות מסידרת 1977 לפי יצירות אפרים משה ליליין עוצבו בידי א. אדלר, אשר עיצב גם את השובלים. אדלר נזכר שבקביעת הנושא לא שמו לב לעובדה שבציוני ליליין יש ערום... ליליין עצמו הסביר בשעתו למראיין בברלין, שאמנם בחר בנשים ערומות בחלקן כדי לציין את העבדות והשעבוד. בעיצובם של בולי האמנות של ליליין, היה, איפא, צורך להכין את התחריטים שיהיו טובים להדפסה מבלי לטשטש את המקור.

אדלר מציין את עבודתו בבולי ליליין בנימה של מרירות על ששמו לא הוזכר בקטלוג בהקשר לעיצוב בולים אלה (גם בבולי הכתובות) אף על פי שבמקרה זה מדובר בהכנה מיוחדת שחייבה ציור חדש של קטעי היצירה, שלא ניתן היה להדפיס בהקטנה בשל גודלו של המקור (כ-50 ס"מ רוחב). הוא נאלץ, איפא, לצייר מחדש כל קטע של המקור שבהקטנה היה יוצא שחור וסתום. הרבה מבולי ישראל צויירו בידי אדלר, והרבה עבור מדינות זרות.

בבולי חר"ל הרבים שצייר - ברומניה, גינאה, טוגו, קונגו, אתיופיה, מרכז אפריקה, גבון, בורונדי, גאנה, צ'אד, וולטה עילית הייטי, ג'מיקה ניגריה, לא נהוג היה להדפיס את שם המעצב בגוף הבול, אולם, בהרבה מקרים מציינים זאת הקטלוגים. בשנים שצייר את בולי אפריקה, נשלח ע"י המדפיס הממשלתי, שהדפיס את הבולים, לסיור מקיף באפריקה כדי להתרשם ישירות מן הנוף... ברשימת הבולים של אדלר יש רבים מבולי קק"ל המודרניים - שצויירו על-ידו. עתה הוא מתמסר בעיקר לציור חופשי - נופים ופורטרטים והוראת ציור פורטרטים ודמויות במסגרת אגודת הציירים ובמכון לאמנות בבתים.

בימים אלה הוא עסוק בהכנת ספרים בנושאים הקשורים באמנות רישום (פורטרטים, גוף וחיות). מאמריו מתפרסמים עתה באנגליה בכתב העת LEISURE PAINTER.

לשאלתי באם הוא מוכן לצייר בולי ישראל חדשים השיב: תמיד יש לי מה לתרום לציור בולי ישראל.

תערוכות וכינוסים בולאיים בארץ-ישראל

הכינוס הבולאי הראשון בארץ ישראל – 1944

ב-23 בדצמבר 1944 (כסלו תש"ה) נערך בתל אביב הכינוס הבולאי הראשון לארץ ישראל. אירגן את הכינוס המועדון הארצישראלי לפילאטליה תל אביב. לרגל הכינוס פורסמה חוברת נאה בעריכת המהנדס איסידור זימון. בכינוס נתארגנו כל מועדוני הבולאים הארצישראליים ב"התאחדות אגודות הבולאים בארץ ישראל".

"פילא" תש"ה תל אביב 1945

תערוכת הבולאים הארצישראלי "פילא" תש"ה נתקיימה בתל אביב - 8 באפריל 1945. היא נערכה במשך 7 ימים על ידי "אגודת חובבי בולים" בתל אביב. והפכה למאורע חשוב מאוד. בתערוכה זו הוצגו כ-70 אלף בולים שונים. ששוויים הגיע לפי אומדנות שונות מ-25 עד 45 אלף לא"י. השתתפו שלושת המועדונים הבולאיים ר"118 מציגים פרטיים. השתתפו, בציגים של מחלקת הדואר והטלגרף בירושלים, גם נציגויות רשמיות של שלטונות הדואר, והארצות הסמוכות כגון מצרים, סוריה לבנון, ועבר הירדן. הנהלת הדואר פתחה באולם התערוכה סניף דואר ובו החתימו את המכתבים והולויות שנשלחו משם בחותמת דואר מיוחדת לזכר התערוכה.

יום הבול בתל אביב 1945

במים 15 עד 17 לדצמבר 1945 נערך בתל אביב יום הבול – על ידי "מועדון ארצי ישראלי לפילאטליה". הכינוס עבר מתוך עירונות רבה. אוספי הבולים המוצלחים ביותר זכו לתעודות כבוד. התוכנית כללה גם את יום הנוער למען איסוף בולים. במסיבה זו השתתפו למעלה מחמש מאות בני נעורים.

תערוכת בולים לנוער "אלומות" תש"ח (1947)

בחנוכה תש"ח (דצמבר 1947) נערכה מטעם עתון "אלומות" תערוכת בולים לנוער, ראשונה, על ידי "מועדון נוער ארצישראלי לבולאות".

תערוכות בולים וכינוסים בולאיים מהווים תמיד מאורע חשוב בחיי הבולאים.

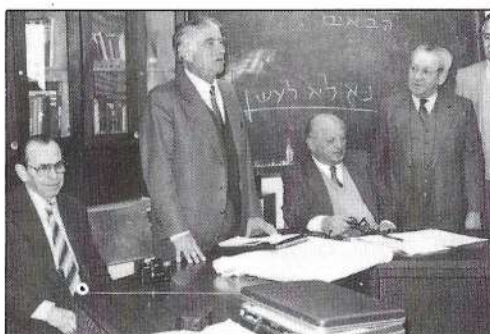
תיאור אוטנטי של כמה אירועים כאלה שהתרחשו בארץ עוד לפני קום המדינה, נמסר בשעתו בעתון הנוער "אלומות", ליקטנו כאן כמה קטעים, כמעט ללא שינויים.

בחיפה – תערוכת הבולים הראשונה

ב-7 באפריל 1939 נפתחה תערוכת הבולים הראשונה בארץ ישראל. התערוכה נערכה במשך 3 ימים וסודרה על ידי האגודה הפילאטלית בחיפה. בעיקר הוצגו בתערוכה אוספים של בולי ארץ ישראל ועבר הירדן ובולי הדואר, שהיו נהוגים בארץ ישראל, בזמן שלטון התורכים, לפני הכיבוש על ידי הבריטים. פינה מיוחדת בתערוכה זו היתה מוקדשת לחינוכו הבולאי של הדור הצעיר.

תערוכת "תביב" נערכה בתל-אביב בבית מוזיאון דיזנגוף בשדרות רוטשילד באוקטובר 1960. בצילום שר הדואר דאז, בנימין מינץ מברך בפתיחת התערוכה, מן המקום בו הכריז דוד בן גוריון כ-12 שנה לפני-כן, על הקמת מדינת ישראל.

י"ר ההתאחדות ה. סינק פותח את הכנס הבולאי הראשון במדינת ישראל

חובבי בולים בתל אביב

ב-24 בדצמבר 1946 (טבת תש"ז) נערכה בתל אביב תערוכת בולים שסודרה על ידי "אגודת חובבי בולים", שחגגה אז עשור לקיומה.

דואר "מנהלת העם" – שרותים זמניים למדינה שבדרך

מאת קברניט יעקב שבתאי, רמת גן

מכתב שנשלח ב-23 במאי דרך קס"ל בג'נבה והועבר ע"י שליח לרומא ולת"א במטוס נתיבי האוויר הצ'כיים, בחברת "פטר" בת"א בויל בכול "דואר עברי" בתעריף מתאים ונשלח ב-28 במאי לירושלים, אבל אין מידע על דרכו ותאריך הגעתו לירושלים במצור.

בחודש מארס חל מפנה לרעה. מספר כשלונות, בהעברת שירות לגוש עציון ירושלים והגליל, הביאו לקבלת החלטות בדבר מבצעים צבאיים אשר כוונתם היתה להשתלט על צירי תנועה וליצב גבולות על-ידי רצף טריטוריאלי לקראת פלישת צבאות ערב ב-15 במאי.

בתחילת חודש מארס 1948 מבינים שלטונות המנדט הבריטי שהמדינה היהודית תקום ושהמנדט על ארץ ישראל אכן יסתיים.

ב-13 באפריל מפיץ מינהל הדואר הבריטי את חוזר מס 53 המורה על הפסקת שרותי-הדואר המנדטורים בארץ ישראל. הודעה מתאימה, על הפסקת השרותים, מועברת למוסדות האומות המאוחדות בג'נבה וכתוצאה מכך מפסיקה פלשתינה להיות חברה בארגון הדואר הבינלאומי, UPI. שרותי-הדואר המנדטוריים מפסיקים לפעול בהדרגה, החל מה-15 באפריל, כאשר רוב משרדי הדואר נסגרים כבר ב-1 במאי. רק מספר מצומצם של משרדים ראשיים פועלים עד ה-5 לחודש, כאשר המשרד הראשי בעיר התחתית בחיפה ממשיך לפעול עוד מספר ימים.

סגירת שדה התעופה לוד לתנועה אווירית מ-25 באפריל, השעיית שרותי הקשר הימי בתחילת חדש מאי, מפסיקים את שרותי הדואר הרשמיים עם מדינות העולם. למרות כל זאת, כמות מוגבלת של דברי דואר מועברת לישראל וממנה על-ידי מטוס דקוטה של חברת נתיבי-האוויר הצ'כיים המקיים טיסות מפראג לשדות התעופה המקומיים של תל-אביב וחיפה, דרך רומא ואתונה.

ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה העצרת הכללית של האומות המאוחדות החלטה בדבר חלוקת ארץ ישראל, (פלשתינה), והקמת שתי מדינות-יהודית וערבית. בריטניה, אשר נמנעה בהצבעה בעצרת, התנגדה להחלטה והצהירה שלא תשתף פעולה עם ועדת האו"ם אשר תפקידה היה לודא מסירה מסודרת של ענייני השלטון לרשויות בשני האזורים. הן בלונדון והן בווינגטון הלכה וגברה הדעה שתכנית החלוקה אינה ניתנת לבצוע בדרכי שלום ולכן יש לדחותה. ב-19 במארס 1948 הציעה ארצות הברית, רשמית, לדחות את בצוע תכנית החלוקה ולעייין באפשרות של הקמת משטר נאמנות זמני בארץ ישראל. לחץ כבד הופעל על מנהיגי ההסתדרות הציונית והישוב להסכים להצעה זו.

בהשפעת דוד בן-גוריון וד"ר אבא הלל סילבר הוחלט להמשיך בהכנות לקראת הקמת המדינה היהודית. ערביי פלשתינה לא עשו מצידם דבר על מנת לכוון מדינה משלהם בהתאם לתכנית החלוקה.

באפריל 1948 הוקמה "מועצת העם" אשר היתה מורכבת מחברי ההנהלה הציונית, חברי הוועד הלאומי ונציגי המפלגות היהודיות בארץ ישראל. המועצה בחרה גוף מצומצם, "מנהלת העם", אשר שימש כממשלה זמנית למדינה שבדרך.

ב-14 במאי, שעות מעטות לפני סיום המנדט הבריטי על ארץ ישראל, התכנסה "מועצת העם" בראשותו של דוד בן-גוריון והכריזה על הקמת מדינת ישראל.

השלב הראשון של מלחמת העצמאות זכה לכינוי "המאבק על התחבורה". רשת הכבישים, שירש השלטון הבריטי מהשלטון העותומני, היתה דלילה ביותר. הבריטים ראו את ארץ-ישראל כצומת אסטרטגית של האימפריה ועל-פי נקודת ראות זו בנו כבישים אשר שימשו את צורכיהם. רשת כבישים זו לא ענתה לצרכים של הישוב. כאשר פרצו פעולות האיבה, נמצאו חלקים חשובים מרשת הכבישים באזורים ערבים מובהקים והתחבורה היהודית, שהמעבר דרך אזורים אלה נחסם בפניה, נטקקה לדרכים חילופיות.

הבטחת התחבורה בדרכים, בעיקר לירושלים הנגב וישובי הגליל, הוותה את אחת הבעיות המרכזיות של אותה התקופה. בתחילה ניתנה אבטחה צמודה למכוניות בודדות אך עד מהרה עברו לשיטת השירות. עד תחילת חודש מארס קיום קשר תחבורה רצוף עם הישובים היהודים.

מנחה את מנהלי בתי הדואר על סיום מכירת בולי "מנהלת העם" החל מ-16 במאי והפסקת השימוש בהם החל מה-22 לחודש. ב-16 במאי, יומיים אחרי הקמתה של מדינת ישראל, מופיעים בוליה הראשונים – בולי **דאר עברי**. הבולים מסמלים את עצמאותה של ישראל ואת המשכיות שרותי הדואר העבריים בארץ ישראל, אשר לא הופסקו ואפילו ליום אחד.

ירושלים נמצאת במצור החל מסוף חודש מארס. המצור נפרץ במחצית חדש יוני עת הגיעו השיירות הראשונות של אספקה לירושלים מהשפלה "בדרך בורמה". קשרי הדואר בין העיר הנצורה ושאר חלקי הארץ, מצומצמים.

כמויות מוגבלות של דברי-דואר מוטסים במטוסי שרות האוויר. מטוסים קטנים אלה, המביאים אספקה צבאית חיונית לעיר הנצורה לוקחים

מכתב "רשום" שנשלח מרחובות לנס-ציונה עם ציון שנעשה מטעמים לאומיים בכתב-יד "רחובות 356".

איתם בחוזרם לתל אביב דברי-דואר של משרדי הקשר הצבאים וכן של חיילים בשרות פעיל ואחרים.

מחלקת הדואר והטלגראף של "מנהלת העם" בירושלים מכינה ומפיצה גם היא בולים (שלש סדרות של בולי מפת החלוקה עם הדפס רכב "דואר") וחותמות כל-עבריות הנכנסות לשמוש ב-9 במאי. השיירות הראשונות המגיעות לירושלים, עם פריצת המצור, מביאות איתן אספקה חיונית הכוללת בין השאר גם בולי "דאר עברי". בולים אלה נכנסים לשימוש ב-20 ביוני. למחרת מוכנסות לשימוש חותמות "השחרור" הדו-לשוניות. עברית-אנגלית, הנמצאות בשימוש עד ה-4 ביולי. שתי השיירות הראשונות החוזרות מירושלים לשפלה לוקחות איתן את כל דברי-הדואר אשר הצטברו בבירה בתקופת המצור.

מכתב שנשלח ממחנה המעצר בקניה והועבר ע"י הקהילה הציונית ביוהנסבורג בטיסה מיוחדת ב-17 במאי שנחתה בחיפה ב-17 ביוני.. המכתב הועבר לאגודת "לאסירנו" והועבר דואר ישראל ב-18 ביוני 1948.

דואר אחר מועבר בעזרת שליחים ובלדרים של הסוכנות היהודית וגופים ציוניים אחרים וכן על-ידי סוכנויות נסיעות כגון "פלטורס" "פטרא" ואחרים.

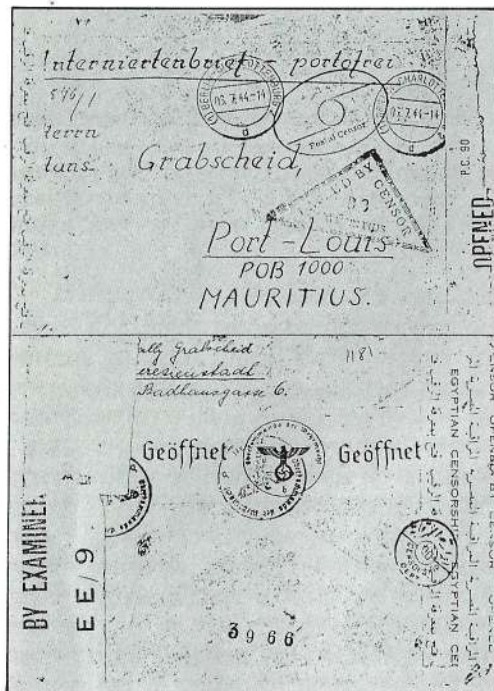
ב-25 באפריל מפרסמת המחלקה לדואר, טלגראף וטלפון של הסוכנות היהודית את החוזר הראשון. החוזר, מס 1. מתייחס להפסקת שרותי הדואר המנדטוריים כפי שפורסמו בחוזר מס 53. הנחיות המחלקה מתייחסות לתיפקוד 80 בתי הדואר הנמצאים בישובים תחת שליטה יהודית "לתקופת ביניים" שבין ה-2 במאי ועד ל-14 בו. הנחיות המחלקה מורות לכל העובדים היהודים, מתקופת המנדט, להשאר בתפקידיהם ולהפעיל את שרותי הדואר במתכונת המנדטורית: "לא יהיו שינויים בנוהלי העברת הדואר שבין משרדי הדואר השונים", "לא יהיו שינויים בטפסים ובקבלות; אלא שיש למלאם בעברית", "לא יהיו שינויים בתעריפי הדואר".

על מנת להחליף את שרותי הדואר המנדטוריים, הכינה והפיצה מחלקת הדואר הטלגראף והטלפון של "מנהלת העם", בולים (בולי קק"ל עם הדפס רכב "דואר") וחותמות כל-עבריות ללא תאריך. רשום התאריך נעשה בכתב-יד, על-ידי שימוש בחותמות המנדטוריות ועל-ידי שימוש בתאריכון משרדי רגיל. השימוש בפתקאות ה"רשום" המנדטוריות נמשך ברוב בתי-הדואר, כאשר באחרים נעשה שימוש בפתקאות רשום בכתב-יד. הבולים והחותמות החדשים הוכנסו לשימוש מקומי בלבד בעוד שעבור הדואר המיועד לחו"ל נמשך השימוש בבולים וחותמות מנדטוריות ומשלוחם נעשה דרך משרדי-הדואר הראשיים שבתל-אביב וחיפה.

ב-9 במאי מפרסמת המחלקה את החוזר מס 2. החוזר מודיע על הנפקת בולי דואר עברי. החוזר

דואר המעפילים ואנשי המחתרות במחנות המעצר ובתי הכלא הבריטיים בשנים 1939-1948

מאת: שי שבתאי, רמת גן

מכתב מטרונוסטד משנת 1944 מעצירה לאחיה במאוריציס. עבר צנזורה גרמנית בריטית (במצרים) ובמאוריציס.

השתמשו המוסדות בשרותי מברקה וצילומי אוויר (AEROGAPHS) שהיו מהירים בהרבה, אך גם יקרים יותר מהשרות הרגיל.

תוך כדי מחקר והכנת העבודה גיליתי חותמת צנזורה שלא היתה ידועה לאספנים הממוסדים. אחד המכתבים שנשלח ממאוריציס נבדק והוחתם בחותמת הצנזור המשולשת שסימונה B.5 עד כה היו ידועות 4 חותמות צנזור בלבד – B1, B2, B3 – B4.

קפריסין – פרשת דואר גולי קפריסין היא המורכבת ביותר מבין אלה של מחנות העצורים אותם חקרת. מורכבות זו יוצרת סיפור מרתק שיש לו השלכות רבות מעבר לעניין הדואר: 12 מחנות שונים רוכזו בשני גושים מרכזיים. בכל אחד מהמחנות בית-דואר קטן, ובכל אחד מהגושים בית-דואר מרכזי נוסף. ואלה פרקי המחקר: אוכלוסיה רב גונית ומתחלפת שהקשתה על חלוקת הדואר ומשלוחו; שרותי-הדואר הצבאיים

לבחור פרק או תת-פרק מתוך מחקר של כ-200 עמוד, מאות התיחסויות, ועשרות רשומים ולכתוב עליו, זו משימה קשה, וכמוהו כקריעת איבר מיצור חי. החלטתי לסקור את העבודה כולה, תוך שימת דגש על זוטות מעניינות ועל ידי כך לחשוף בפני המתעניינים בנושא את גילויי המחקר, מתוך תקווה שבעתיד ארחיב בפרסום את עבודתי.

"דואר המעפילים ואנשי המחתרות במחנות המעצר ובתי-הכלא הבריטיים", הוא נושא שבסיסו הסטורי ועיקרו בולאי. פתחתי את העבודה בסקירה כללית על התקופה כולה, ושילבתי הקדמה היסטורית כפתיחה לכל פרק ולחילופין בגוף המחקר. בדרך זו בניתי מסד המקל בהבנת הרקע לתקופה ולאירועים הקשורים בדואר העצורים.

חלוקה נוספת, לאורך כל העבודה, מתיחסת לנושא על שני היבטים:

1. התארגנות העצורים והשלטונות הבריטים לטפל בדואר העצורים בתוך המחנות,
 2. הערוצים שדרכם נשלח דואר עצורים.
- אחרי שהסברתי את הקווים המנחים בעריכת המחקר ברצוני להתייחס לפרקי העבודה:

מאוריציס – העצורים היהודים במחנה המעצר שליד בר-באסן שבאי מאוריציס נתקלו בשתי בעיות עקרוניות שעכבו את משלוחי הדואר: הבעיה הראשונה, מנהלית – הדואר המיועד לעצורים הגיע לתיבת דואר מס 1000 בבית הדואר המרכזי של האי בבירה פורט לואי, הדואר היוצא נשלח מאותו המקום. על מנת להתגבר על הבעיה הקימו העצורים שלושה "בתי דואר" פנימיים במחנה אשר שרתו את העצורים על-פי מוצאם הלאומי (אוסטרי, צ'כי ואחד משותף לפולנים ולאנשי דאנציג) כמו כן מינו שני שליחים שהיו אחראים על העברת הדואר היוצא מהמחנה אל בית הדואר בבירה ולהביא משם את הדואר הנכנס.

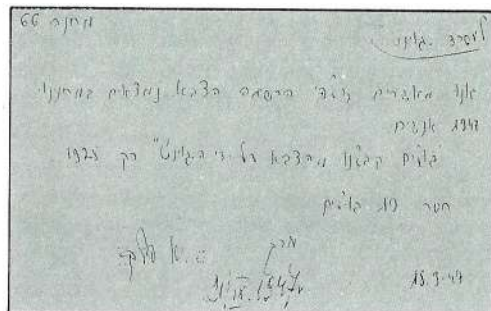
הבעיה השנייה, הזמן הרב שנדרש עד שהמכתבים הגיעו אל האי בתקופת המלחמה העולמית השנייה, הן בגלל מיעוט ספינות הנושאות דואר הן בגלל צוללות אויב. על בעיה זו התגברו העצורים על-ידי אירגון "שרותי-דואר" חילופיים בעזרת מוסדות ציונים בארץ ישראל ובדרום אפריקה. מוסדות אלה היו מקבלים את הדואר עבור העצורים וממענים אותם ישירות אליהם. על מנת לקצר את המסלול ואת משך זמן המשלוח

חבריהם בחוץ על-ידי סרג'נט בריטי שקיבל תשלום עבור כך.

"לאסירנו" – בתאריך – 12 בפברואר 1947 הביא הוועד הלאומי לאיחודים של מספר גופים הקשורים בטיפול באסיר והקים את האגודה **"לאסירנו"** – האגודה לעזרת העציר והאסור מיסודו של הוועד הלאומי לכנסת ישראל בארץ ישראל אשר פעלה למען רווחת האסיר בתחומים שונים. בענין מתן שרותי דואר לעצירים טיפלה **"לאסירנו"** רק במקרים חריגים כגון, טיפול במשלוח חבילות לעצורים, טפול בדברי דואר בודדים חריגים ובמימון שרותי-דואר-האוויר לגולים העצורים במזרח אפריקה. משרד **"לאסירנו"** היה בירושלים ומקומו מול "מועדון מנורה" שסביבו נרקם אחד מהפרקים המעניינים של שרותי דואר-אוויר מירושלים הנצורה.

טופס הוועד למען גולי קפריסין עם כתבי ד"ש שהועברו בארץ למוענים.

גלות אפריקה. הפרק המסיים את העבודה ומבחינה בולאית הוא המפורט והמענין ביותר קשור באנשי מחתרות אצ"ל ולח"י אשר היו עצורים במחנות מעצר בריטיים במזרח אפריקה. פרשת דואר הגלות באפריקה הוא מהמרתקים בספור תולדות הדואר של התקופה על אף היותו קשור במספר קטן של עצורים כ-200 איש. גלות אפריקה נמשכה כארבע שנים החל מאוקטובר 1944 עד הוגלו ראשוני העצורים למחנה מעצר **באסמרה** ועד יולי 1948, עת שוחררו העצורים הכלואים במחנה המעצר גולגול שבקניה. על מנת למנוע התארגנות העצורים לבריחה שונו מקומות הכליאה מדי פעם וכך הגיעו הגולים מאסמרה לסודן, הוחזרו לאסמרה ומשם לגולגול אשר בקניה. כל תקופה כזאת מאופינת במאבק על סדירותו של שרות-הדואר וכל מקום מעצר מהווה יחידה נפרדת מבחינת ספור תולדות הדואר. החלק המרתק בספורי גלות אפריקה מתחיל

הבריטים קרסו תחת עומס המשלוחים; פרשת חותמות הדואר המיוחדות של מחנות 69 ו-70;

השתלבותם של ארגוני הסיוע "ג'וינט" ו"הוועד למען גולי קפריסין" במלאכת העברת הדואר, כדי להקל על העומס הבלתי נסבל.

מצוקת הרעב וחלוקת חבילות המזון של CARE צינזור כל הדואר המיועד לגולים במשרדי הבולשת הבריטית בירושלים;

הדואר בין המחנות השונים בקפריסין.

אנשי המחלקה לעניינים יהודיים של הבולשת הבריטית (ה-CID), שמרכזה בירושלים, היו אחראים על המערכת שטיפלה במיון, צינזור ומשלוח הדואר של העצירים. הם גם היו אחראים על המאבק המתמשך באנשי המחתרות ואף זכו להצלחות רבות. אחד מאמצעי המודיעין של אנשי המחלקה היה קריאת דואר העצורים, וסימנים רבים המעידים על-כך נמצאים על מעטפות המכתבים.

נושא נוסף עליו עמדתי בפרק זה היה קשור בהבדלים שבזכויות ובשרותי-הדואר לעצורים בגלל השוני שבחוקים שהיו את הסיבות למעצרים.

שיטות הברחת דואר ה"זקס", הקשר הסודי של העצורים עם משפחותיהם וחבריהם במחתרת היו דומות להפליא ללא הבדל מקום כליאתם או השתייכותם המחתרתית. אחד מגיבורי פרשת ההברחות היה הרב **אריה לוי** זצ"ל, "רב האסירים", שהיה מעביר פתקאות אל העצורים בבית הכלא בירושלים תוך-כדי לחיצת-יד עם נציגים.

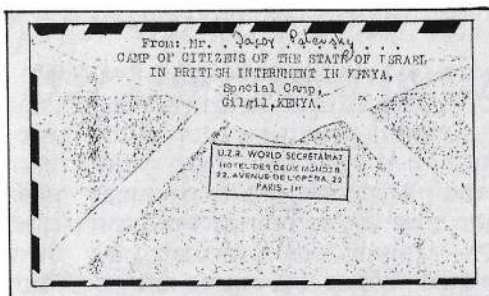
לקראת סיום המנדט הבריטי בארץ ישראל רוכזו כל העצורים במחנה עטלית. עם סיום המנדט נלקחו 12 מחברי אצ"ל ולח"י, בעלי "התיקים" הכבדים ביותר, כבני ערובה ונכלאו במחנה המשטרה הצבאית שבמובלעת הבריטית בבת-גלים. העצורים שוחררו בחדש יוני בעת הפינוי הסופי של הכוחות הבריטים מארץ ישראל. אחד המסמכים המעניינים, הוא מכתב מוצפן שנשלח ב-27 במאי מהמחנה שבמובלעת והוברח אל

סכום. ספור דואר העצורים במחנות המעצר הבריטים הוא מחקר שמעבר לסקירת ההיסטוריה הבולאית. הוא משלב בתוכו פן אנושי מענין של גיבורי פרשות הגבורה בימי המאבק לתקומה ועצמאות.

★ ★ ★

הנער **שי שבתאי**, בוגר בית הספר התיכון "אהל שם" רמת-גן בשנת התשמ"ח, הגיש במסגרת מבחני הבגרות עבודת גמר בתולדות הדאר שנושאה "דאר המעפילים ואנשי המחנות במחנות ובתי הכלא הבריטיים בשנים 1939-1949".

העבודה הוערכה על-ידי משרד החנוך והתרבות כמצטיינת, וצויינה בפרס על-שם הנשיא המנוח זלמן שז"ר. וארץ ישראל.

מכתב מ"מחנה אזרחי מדינת ישראל" בקניה לתל-אביב. נשלח באמצעות מזכירות הצוה"ר בפריז ומשם ע"י שליח לארץ.

לאחר קבלת ההחלטה על חלוקת ארץ ישראל ב-29 בנובמבר 47. שלטונות האויר המצריים החלו לעכב את צורות המכתבים של העצורים שנשלחו בדרך האויר לארץ ישראל.

בחדש מרץ 48 הפסיקה הבולשת הבריטית בירושלים את פעילותה, לקראת הפסקת המנדט הבריטי על ארץ ישראל. כתוצאה מכך ניתנה האפשרות לגולים לשלוח דואר מבית הדואר האזרחי שבגולגול ישירות אל משפחותיהם, בניגוד לנוהל של הבולשת שחייבה העברת הדואר בחבילות אטומות ישירות אל הצנזור הבריטי שבירושלים.

בתחילת חודש מאי 48 נפסקו קשרי הדואר הרשמיים עם ארץ ישראל המנדטורית, והחל הפרק האחרון בתולדות ימי הגלות בו נאלצו הגולים להשתמש בשרותי דואר מאולתרים על מנת לשמור על קשר עם משפחותיהם.

הגולים נעזרו בשרותי דואר-החרום של הפדרציה הציונית ביוהנסבורג עם יהודי ארץ ישראל. בשרות המוטס של חברת פלורס מישראל למשרדיה בקפריסין ומשם בדואר אויר רגיל לקניה.

משלוח הדואר למרכז הצוה"ר שבפריז והעברתו בעזרת שליחים לישראל;

נסיון להעזר בשרות הדואר שהוקם על-ידי הסוכנות היהודית בניו יורק, PEDL.

לאחר ה-14 במאי 1948, עם הגעת הידיעה על הקמת מדינת ישראל, הכריזו הגולים העצורים בקניה על היותם אזרחי המדינה החדשה, בגלות קניה. הם שכפלו בעזרת שעוונית (סטנסיל) על כל המעטפות שנשלחו בדואר את כתובת המחנה כדלקמן: "מחנה אזרחי מדינת ישראל במעצר הבריטי בקניה". הדפסות הנסיון של שעוונית זו נעשו על צידה האחורי של הודעת נציגות המחנה מיום 9 במאי 1948. צילומי הדפסות הנסיון מופיעים בגוף העבודה.

למשפחות יורם ואריה גלעדי

מזל טוב להולדת

הבת - הנכדה

עדי

אגודת סוחרי הבולים

בישראל

בולי מוגרבי

רח' פינסקר 5 ת"א 63323

טל. 03-289012, פתוח 19.00-10.30

מקור בולים ואביזרים

ארצי ייבוא וייצור

אצלנו השיווק ישיר מן היצרן אל הצרכן מחירים סבירים והנחות בקניה מרוכזת

★ כל סוגי HAWID מקורי.

★ אלבומי IMPORTA, KA-BE, KOBRA

★ אלבומי שטרות ומטבעות KA-BE, KOBRA

★ מלקחיים (פינצטות), מדבקות וסכיני חיתוך (גיליוטינות)

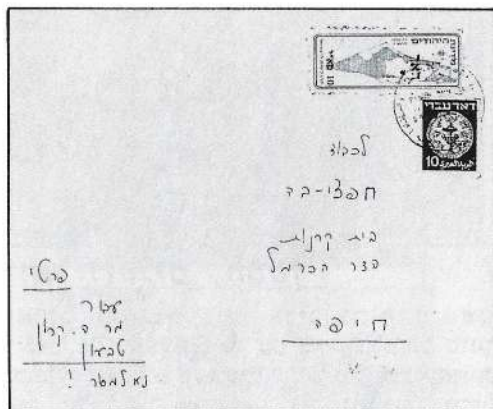
★ ייצור אלבומי מעטפות - יחיד, כפול, אלבומי שורות וגליונות.

אצלנו מבחר גדול של בולי חוץ,

נושאים, יודאיקה, ישראל ועוד ועוד.

אנו משלימים אוספים לפי הזמנות

תבקר ולא תצטער...

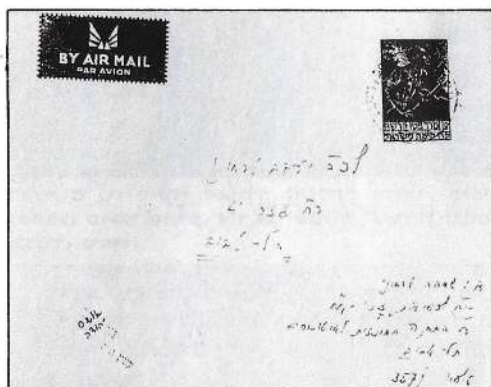
2.2. דאר שליחים ושיירות

מכתבי שליחים הם מכתבים אשר אנשים שחצו את הקווים בדרך כלשהי בטיסה או בדרך בורמה נשאו אתם באופן בלתי רשמי ושלחו אותם בדואר במקום כלשהו מחוץ לירושלים, או בירושלים אם הביאום מחוץ לירושלים. רוב מכתבי השליחים הם אחרי פריצת דרך בורמה ב-6.6.48 משום שאז החלה תנועה רבה בין ירושלים והשפלה אך קיימים כמה מכתבי שליחים גם מתקופת הבלעדיות של הטיסות. קיים מכתב שליח זה, שכתובת השולח עליו היא בירושלים והבול הוא בול ירושלים של 10 מיל. השליח העבירו בטיסה לתאביב, הוסיף עליו בול דאר עברי של 10 פר' כדי להבטיח את המשלוח, ושלחו בדאר האזרחי ב-24 למאי 48. בתקופה זו היה ניתן להגיע מירושלים לתל אביב רק בטיסה.

ההתייחסות של פקידי הדאר במקומות השונים למכתבי השליחים המובילים בדרך כלל רק בבולי ירושלים היתה שונה ומגוונת. בתל אביב למשל הכירו בבולי ירושלים כתקפים ועל פי רוב החתימו אותם בחותמת ישראלית ללא בעיות. בכמה מקרים אם לא היה בול נוסף של דאר עברי החתימו את המכתב ליד הבול אבל לא קנסו אותו. במקרים אחרים סמנו את המכתב לקנס במקום המשלוח אבל במקום ההגעה לא גבו את הקנס מאחר וידעו כי בולי ירושלים הם תקפים. אך היו גם מקומות שבהם גילו פקידי הדאר חריצות ויוזמה עצמית וקנסו את המכתב למרות שלא סומן לקנס במקום המשלוח. מכתב שליח כזה מופיע למעלה. המכתב שנשלח לנהלל בויל בשני בולי ירושלים הוצאה שלישית 5 מיל שהוכרו כתקפים

מכתבים אזרחיים שהוטסו מירושלים בזמן המצור הם נדירים מאד ובדרך כלל מתלווה סיפור מיוחד לכל אחד מהם. נראה מכתב שנשלח ע"י ירושלמי שהיה דייר אצל יהושע סימון אחד ממפקדי ההגנה בירושלים שהיה שכנו של מר בן-פורת בבנין סנסור בירושלים. מר בן פורת היה אביו של הטיס פנחס בן-פורת, שנהרג בהפלת מטוס אל על בבולגריה, ושהיה מטייסי היחידה שטסה לירושלים ב-1948. כך מצא המכתב את דרכו לשדה התעופה אך לא נשלח עד שקיבל אישור מיוחד ע"י החותמת למטה משמאל "חזקיהו, קצין הנדסה חטיבתי" ומעליה בכתב יד "אושר יהודה". "יהודה" היה יהודה לבנון שהיה אז אחראי לתחזוקת מסלול הנחיתה. אח"כ הוטס המכתב לתל אביב, הודבק עליו בול 10 מיל "גטו וורשה" של מנהלת העם והוא נשלח ליעדו ב-16.5.48 ע"י דאר ישראל.

העדיפות האחרונה בהטסת מכתבים ניתנה לסוכנות היהודית, שהיתה המוסד השלטוני האזרחי בחלק היהודי הנצור של ירושלים. סוכנות קיבלה רשות להטיס מכתבים עסקיים אבל רק מכתבים בודדים שרדו מתכתובת זו.

האגודה לתולדות הדאר בארץ ישראל

זמן רב היתה הרגשה בקרב בולאים בישראל, כי מנוחך הדבר, שאין בישראל שום אגודה לתולדות הדאר בא"י, בו בזמן שבארצות שונות ישנן אגודות משגשגות העוסקות בתולדות הדאר בארץ הקודש. המחקר והפרסום של תולדות הדאר בארץ הקודש, התנהלו בעיקר בחו"ל והיתה הרגשה שהמאמץ העיקרי במחקר ותעוד צריכים להתרכז בישראל, במקום שבו נוצרה ההיסטוריה ועדיין היא נוצרת מיום ליום. כאן הוא המקום בו יש לרכז את כל המידע ולעשותו זמין לבולאים וחוקרי תולדות הדאר מכל העולם.

עם מחשבות אלו נפגשה קבוצה של חברים, והחליטה "לעשות משהו בנושא זה": כך החל "החוג לתולדות הדאר של ארץ ישראל" את פעילותו בירושלים ב-1979. מאוחר יותר הצטרפו לחוג בולאים נוספים ממקומות שונים בארץ וכן מספר אספנים מחו"ל.

נתקבלו החלטות במספר פגישות יסוד של האגודה:

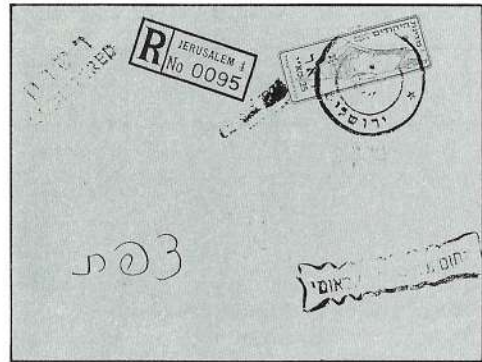
1. לעודד ולקדם את ההתעניינות והמחקר בתולדות הדאר בא"י בכל התקופות.
2. לקיים פגישות חודשיות להרצאות והדגמות.

הותיקים בין מיסדי האגודה לתולדות הדאר. מימין לשמאל: מרדכי סונדק, ד"ר צבי שמעוני, עמנואל גלסמן וברנרדו גרוסר.

3. הוצאת בטאון האגודה, בו יתפרסמו מחקרים מקוריים, מידע, סקירות וגילויים חדשים.
4. ייעשו מאמצים לרכז את כל הפרסומים שפורסמו בנושא תולדות הדאר בארץ הקדש. באגודה נבחר ועד מרכז, שחבריו הם: מר ב' גרוסר, יו"ר, ד"ר צ' שמעוני, מזכיר ומר ע' גלסמן, עורך. במשך הזמן צורפו חברים נוספים לוועד. במשך מספר פגישות התנהלו דיונים לגבי היקף הנושאים שיכללו במסגרת האגודה. הוסכם כי נושאים ביוזאיקה, במידה ואינם קשורים במישרין עם ארץ ישראל, לא יכללו, מכיון שישנן קבוצות מחקר אחרות בארץ העוסקות בנושאים אלו.

ד"ר צבי שמעוני

דואר ירושלים / המשך

במקום השילוח בתל אביב והוחתמו שם ב-28.6.48. למרות זאת עם הגיעו לנהלל סומן בכתב יד לתשלום קנס של 20 מיל שנגבה באמצעות שני בולי דאר עברי 10 פר' וחותמה נהלל המנדטורית ב-30.6.48.

כל הדאר שנשלח בירושלים בתקופת המצור לכתובות מחוץ לירושלים ולא ניתן היה להעבירו הצטבר בשקים בדאר בירושלים. עם פתיחת דרך בורמה הועבר מצבור הדאר הזה בשתי שיירות לתל אביב ומשם חולק לכל הארץ. השיירה הראשונה הגיעה לתל אביב ב-18.6.48 והשיירה השנייה הגיעה ב-21.6.48. בדרך כלל לא ניתן להבדיל דאר כזה משאר הדאר שיצא אח"כ מירושלים כאשר כבר היה קיים קשר סדיר. אך מקרה של מכתבים רשומים ניתן לזהותם כמכתבי שיירה באמצעות חותמות ההגעה בגב המכתב שהוטבעו קודם כל בתל אביב או בחיפה ולאחר מכן במקרה והכתובות היתה מחוץ לערים הגדולות גם ביעד ההגעה הסופי. מאחר ובכל הארץ השתמשו בתקופה זו בחותמות מנדטוריות חוץ מבחיפה, בת"א ובירושלים ניתן למצוא במכתבים כאלה חותמות השייכות ל-3 מנהלות דאר שונות, דהיינו: חותמת מנהלת העם בירושלים, חותמת ישראלית בתל אביב או בחיפה וחותמת מנדטורית ביעד הסופי. המכתב למעלה הינו מכתב השיירה הראשונה והינו מיוחד במינו בכך שהיעד הסופי שלו היה סניף בנק אנגלו פלשתינה בצפת ולכן הוא מראה על גבו חותמת מנהלת העם של ירושלים, חותמות ישראליות של תל אביב וחיפה ב-18.6.48 וחותמת מנהלת העם האדומה של צפת מ-20.6.48.

זה המקום היחיד בארץ שבו היתה אפשרות חותמת הגעה של מנהלת העם על מכתב שיירה, וכיום ידועים שני מכתבים כאלה.

ברצוני להודות לאיתמר קרפובסקי מהרצליה ולצבי שמעוני מירושלים על הדוגמאות מאוספיהם, ששמשו לחלק מההדגמות למאמר זה.

תמונות מספרות

ב-1957 התקיימה בתל-אביב התערוכה הבין-לאומית הראשונה "תביל". בצילום פעילי "תביל" ואורחי חו"ל בביקור אצל נשיא המדינה יצחק בן צבי במעמד שר הדואר, ד"ר יוסף בורג.

פעילי תערוכת "תביל" – גרווה, אוקו ווינוצקי בחברת אורחת מחו"ל.

שר הדואר דאז, שמעון פרס, נואם בפתיחת תערוכת "תביל" בתל-אביב. מימין: א. לין, ש. ארצי, דב ניר וראש העיר ת"א יהושע רבינוביץ.

מנכ"ל רשות הדואר, יצחק קאול (במרכז) יו"ר ההתאחדות ה. סינק, ב. נסטויטר ומנהל השרות הבולאי י. ביילין בתערוכת "נצרת 82".

מן הצילומים המוקדמים באירוע בולאי: מארגני תערוכת הבולים "תולדות עמנו בבולים" שאורגנה בתל-אביב ביוזמתו של אמיל וייץ (שלישי משמאל בשורה השניה). התערוכה התקיימה בספטמבר 1951. בשורה הראשונה משמאל: י. אוקו, משה כהן – מנהל השרות הבולאי הראשון, ד"ר מ. אופיר – יו"ר ההתאחדות, היימן ומ. פרצלן (עומד מימין).

יטיקי השרות הבולאי: י. ביילין – מנהל השרות היום; משה כהן, המנהל הראשון; ה. לייב ומ. קרופ

חבר השופטים בתערוכת "תבירה" בירושלים ב-1968 – רובם מחו"ל. הישראלים בתצלום: א. קנר, ד"ר הקסטר, שופט שלום אברבך, ה. מינץ ומ. מרקו.

מאת ד"ר צ. שמעוני

קבוצה קואופרטיבית לשליחיות
טלפון 2302 (קפה ריגה) חיפה

בעלי עסק אחדים בעירנו הואילו להעמיד לרשותנו מנות מיוחדות בבתי הספרם שישמשו לנו תחנות.

תחנות הקבלה שלנו הן כדלקמן:

קסר ריבוע, סל. 2302, מול תיאטרון ארסון	1. רחוב הנביאים 13
קוסק מרחבים יוקבט, מול הסניגריה	2. רחוב הרצל 17
מקור הספר, קוסק ספרים, עתונים, מל. 14	3. רחוב הרצל 36
קוסק למכירת כסביוני דרוז - מוריס	4. רחוב הרצל 69
קוסק קסן - דרוז יו. תחנת שוטרים 14.20	5. רחוב החלוץ 10
ספארו - נרג'ר	6. רחוב החלוץ 46
קוסק עתונים, ספרים ומפכשני ימינה - מל. 14, מל. 15	7. רחוב גורדוץ 7
ה'ס ד'ס' - מל. 20, שדרת הנדסה 1.67-7.8	8. רחוב גורדוץ 11
קוסק לצנצנות, מפכשני כתובים, שוטרים	9. רחוב הכדור - 22
מלס - מול מרחבים	

אנו מכתיחים לכב' שרות זריו ומדויק לשביעת רצונו המלצה.

ל' תמוז

קבוצת "השליחים"

עד להודעה חדשה."

ה"שליחים" השתדלו לארגן את שרותם באופן מסודר ומהימן, למרות התנאים הקשים והנהיגו סידורים של דואר לכל דבר – בולים, חותמות, תעריפים שונים לדברי דואר מסוגים שונים, רישום מסודר של דברי הדואר, נבילות וכו'. אומנם בימים הראשונים עוד לא הוכנסו כנראה ה"בולים" לשימוש, אך במהרה הפיצו "השליחים" שני סוגים של תוויות, שנועדו לשמש בולים לתשלום השרות. הבסיס בשני התעריפים היסודיים של משלוח מכתב רגיל – 15 מיל בתוך אותו הרובע ו-20 מיל אל מחוץ הרובע. הבולים היו פרימיטיביים ביותר ונעשו ע"י החתמת יד בצבע אדום (15 מיל) ובצע סגול (20 מיל) על מדבקות משרדיות רגילות (מנוקבות) שניתן היה להשיגן בחנויות לציוד משרדי. קיימות שתי צורות מסגרת. הבול בערך 15 מיל. בד"כ החלק הפנימי בפינות חלק ומעוגל. בצורה הנדירה יותר (ר' הבול הימני בתמונה), המסגרת הפנימית נראית כשיני משור. שתי חותמות יד מלבניות דומות, אך שונות במקצת זו מזו, הוכנסו לשמוש כדי להחתיים את בדברי הדואר, אך לא תמיד הקפידו על מקום ההחתמה ויודעים מקרים רבים בהם החותמת שעל המעטפה אינה מבטלת את הבולים עצמם. צבע החותמת היה בד"כ סגול. התעריפים למכתב רגיל היו כאמור 15 או 20 מיל בהתאם לאזור, אך היה בתחילה גם תעריך מיוחד לדברי דפוס (5 מיל); תעריך זה בוטל לאחר זמן קצר מסיבות תפעוליות.

בין הישובים שתמרו לארועים המרגשים של ההסטוריה הדוארית ומלחמת השחרור, לא נפקד גם מקומה של העיר חיפה. הדואר של **"קבוצת השליחים"**, שפעל בעיר במחצית הראשונה של 1948, למרות שהיה שרות דואר פרטי, מצטרף לפסיפס הססגוני והמרתק של שרותי דואר מקומיים, שפעלו בישובים שונים בארץ והיו כורח השעה והתנאים המיוחדים והקשים ששררו בעת המאבק לעצמאות ישראל.

כבר מתחילת שנת 1948 ארעו בחיפה, שבה היתה אוכלוסייה ערבית נכרת, מעשי איבה רבים. הערבים נצלו את מצבם הגאוגרפי – היותם מוזרים במקומות רבים בעיר בין הרובעים היהודיים – וזאת אהדתו של השלטון הבריטי, כדי להפריע לחיים הסדירים של האוכלוסייה היהודית, במיוחד ע"י נסיונות למניעת קשר סדיר בין הרובעים וע"י חבלה בפעילות העסקית היום יומית. כמו כן התדרדרו במשך הזמן שרתי הקשורות שספוק ע"י הממשלה הבריטית, בגלל הפרעות ע"י הערבים, שלא מעטים מהם היו גם פקידים ממשלה, וגם בגלל הטיה הכללית של בריטים להביא למצב של "תוהו ובוהו" בכל הארץ. בגלל סבות אלו היו שרתי הדואר המנדטוריים בתוך העיר מאד בלתי יעילים כבר בחדשים הראשונים של השנה, והדבר פגע באוכלוסייה היהודית, הן מבחינה חברתית והן מבחינה מסית.

מצב זה הביא לכך, שבסוף ינואר התארגנה קבוצה של ארבעה אנשים, ביניהם דב ברגינסקי, יהודה נוסט וניסן טרכטר, שהכריזו על הקמת "קבוצה קוואופרטיבית לשליחויות" על מנת לשפר את אמצעי התקשורת של האוכלוסיה היהודית בעיר. הקבוצה עסקה בהעברת דברי דואר בין כל חלקי העיר – הדר הכרמל, העיר התחתית, הנמל, בת גלים, הכרמל, אחוזת שמואל ונווה שאנן – וחבריה פעלו ביעילות ובאומץ, למרות התנאים הקשים והסכנות שארבו בדרכים מחמת פעולות חבלה וצלפים ערביים. ניסן טרכטר, מחברי הקבוצה, אף שילם על כך בחייו: ב-15 באפריל נהרג מכדור צלף, בצאתו מתחנת איסוף דואר של הקבוצה ברחוב המלכים.

דואר "השליחים" פעל מה-1 בפברואר ועד 10 במאי 1948, שבועיים לאחר שחרור חיפה. בתקופה זו העבירו השליחים כ-35.000 דברי דואר, כולל מכתבים ותחילות, בין חלקי העיר השונים, לאחר ש"פתחו" כ-10 תחנות איסוף דואר ברחבי העיר, כשכית קפה "הידעה" ברחוב הנביאים משמש כתחנתם הראשית. ההודעה על התארגנות הקבוצה פורסמה בעיר בסוף ינואר ובה רשימה של 9 "תחנות קבלת דואר" ברחבי העיר. מסיבות שונות, השתנו במשך הזמן חלק מתחנות האיסוף. השניים העקריים היו תוספת שתי תחנות בעיר התחתית, ברח' המלכים וברח' הבנקים, והשמטת התחנה שבמרקם הכרמל. בגלל מצב המלחמה, נאלצו "השליחים", בתקופות מסוימות, להמנע מהפעלת השירות בחלק מאזורי העיר, דבר שניתן ללמוד עליו מתוך מכתבים ששלחו למקבלי השירות שלהם, בו הם מודיעים "שבגלל המצב הכללי וכולל לקבל מכתבים לחלוקה רק בחדר הכרמל ובגניו התחתית,

שפע בולים לאולימפיאדת סיאול

אולימפיאדת סיאול שנפתחה חגיגת בבירת קוריאה הדרומית, צוינה במספר בולי דואר גדול ויותר מכל אולימפיאדה אחרת. קוריאה עצמה הגדילה הנפקת לעשרות בולים ולמעשה לא היתה עוד מדינה מארחת אולימפיאדה, מאז ראשוני הבולים לכבוד האולימפיאדה שהופיעו ביוון, שהנפיקה כמות בולים כמו קוריאה הדרומית. שמחת הקוריאנים שהאולימפיאדה נערכה בארצם היא ממש בלתי רגילה. כדי להבליט זאת הוצא בול עם תמונת נציג קוריאה בישיבת הוועד האולימפי, הפורץ בקריאות שמחה בשמעו את החלטת הוועד האולימפי לקיים את האולימפיאדה בסיאול...

אבל לא רק קוריאה מפגיזה אותנו בשפע בולים אולימפיים, כי יש עוד מדינות שבצורה זו או אחרת הוסיפו את סמל האולימפיאדה למיני בולים, גם אם הם לא בדיוק בולי ספורט, ובצורה זו יצרו שפע בולים עם הקדשה לאולימפיאדת סיאול. יש מדינות שהקדישו בולים מיוחדים וגיליונות מזכרת שצוינו במיוחד לכבוד האולימפיאדה.

בס"ה צפויים הרבה מאוד בולים וגיליונות מזכרת וכמובן גם אלבומים מיוחדים לבולי אולימפיאדת סיאול. במסגרת האולימפיאדה אירגנו הקוריאנים תערוכה עולמית של בולי ספורט, שגם לה יוקדשו מן הסתם בולים.

למכתב רשום התעריף היה כפול, כלומר 30 מיל בתוך הרובע ו-40 מיל מחוץ לאותו רובע. מובא כאן מכתב רשום מתאריך מוקדם, 8 בפברואר, המבטל בשני בולים בני 15 מיל כ"א, כלומר 30 מיל כנדרש לגבי מכתב רשום בתוך הרובע. כמו כן ניתן היה לשלוח חבילות בתעריף של 30 מיל, עם תוספת של 15 מיל עבור חבילה רשומה.

אדם שרצה לשלוח מכתב, היה נכנס לאחת מתחנות הקבלה, משלם את התעריף הנדרש ומוסר את המכתב. בעל החנות, שהיה מקבל 10% מהתקבולים, היה מדביק את הבול המתאים על המעטפה ומוסר את המכתבים שהצטברו לאחד "השליחים", שהיו אוספים את הדואר מהתחנות פעמיים ביום בד"כ. מוסדות או מפעלים שנהגו לשלוח דואר רב, היו יכולים לקנות בולים מראש ונהגו להביא לתחנת הקבלה את הדואר היומי, כשהוא מבטל ומלווה ברשימה (בשני עותקים) של כל המכתבים של אותו יום.

המקבל של מכתב רשום היה מתבקש לחתום על המעטפה ולאשר בכך את קבלת המכתב. אך מאחר ואנשים רבים לא רצו להשאיר את המעטפות בידי "השליח", הונהגו במשך הזמן קבלות מיוחדות לצורך אישור המסירה של המכתבים הרשומים.

ב-1951 הופץ ביוזמת ע"ד ישראל עמיקם מחיפה, מראשוני החוקרים של "דואר השליחים", גיליון מזכרת (פרטי) לציון שרות מיוחד זה ועליו תמונת שני הבולים ואחת החותמות הנזכרות לעיל. הגיליון הופיע בזמן הכינוס הנומיסמטי בחיפה ב-30 במרץ 1951, והוא מודגם כאן על מעטפה עם חותמת הכינוס מאותו יום.

מקורות: 1. עמיקם "דואר השליחים בחיפה", הוצאה פרטית, חיפה (1951).

2. IAmikam, "Haifa's Messenger of 1948", The Holy Land Philatelist 13 (Nov. 1955)

3. Z. Shimony, "A Log Book of the "Messengers Post" in Haifa", Holy Land Postal History 5 (Autumn 1980).

מאת אריה לינדנבאום

חנה ארנד בגרמניה

ב-10 בנובמבר 1988 הופיעו שני בולי דיוקן לזיכרה של הסופרת הוגה דעות הגרמניה יהודיה, **חנה ארנד**. הבולים צויירו בידי פרופסור גרד ארץ. יופיע בול זה בדואר ברלין ובדואר בון, מערב גרמניה.

חנה ארנד נולדה בהנובר ב-1906 ונפטרה בניו יורק ב-1975. היתה הוגה דעות, סופרת וסוציולוגית. בין השנים 1933-1940 היתה בצרפת משם היגרה לארה"ב. עסקה בהוראה אקדמית, בין השאר בנושאים יהודיים. כתבה ספר על קפקא, הייתה וספטאן צווייג. היתה בירושלים בעת משפט אייכמן.

בול מצרי חדש
לציון ה"אינתיפדה"

בול גרמני לבית אל

דואר מערב גרמניה הודיע על הנפקה נוספת שתעניין ללא ספק את אספני "יודאיקה", שכן המדובר בבול שהוקדש לכפר המפרגים בשם **"בית אל"** בגרמניה, שנוסד לפני 100 שנה על ידי האב פרידיננד פון בודלשוויין. הלה ביקש תעסוקה ומקור הכנסה לתושבי הכפר המפרגים וביקש שתושבי המדינה ישלחו לכפר דברי דואר עם בולים שרוחצים אותם בכפר ומוכרים לטובת תושבי "בית אל". הבול יעניין את אספני "יודאיקה" לא רק בשל "בית אל" אלא גם בשל הסיבה הנוספת, שבבול הודפס קולו של קטעי מעטפות עם בולים, כפי שהציבור מתבקש לשלוח לכפר, ובין שאר הקטעים הודפס קטע מעטפה עם בול גרמני שהוקדש בשעתו לשחרור ממחנות הריכוז (פרח על גבי גדר תיל). בלשון הבולאים, זה נקרא "בול על בול" ויש גם כאלה שאוספים צורה זו של בולים כנושא בפני עצמו. בול גרמני אחר שיופיע לקראת סוף השנה הוקדש לחג המולד. יופיעו שני בולים עם ערך כספי מוסף (אחד בברלין ואחד בבון בציור שונה ובערכים שונים). בול נוסף לשנת 1988 הוקדש ל-100 שנה לאיגוד ה"סמריטנים" (מתנדבי סעד).

מארקס במונגוליה

נראה שצפוי גל חדש של בולי קרל מארקס ושניים הראשונים כבר הופיעו – בבולגריה ובמונגוליה. זה האחרון מראה את דיוקנו של מארקס ללא הסבר...

מי שאינו יודע, כדאי שידע, שבבומביי שבהודו יש ספרייה על-שם דוד ששון, מאצילי בבל ועשיריה, סבו של אספן כתיביד נודע, שחלקים מאוספו הנדיר נמכרים במכירות הפומביות הגדולות ביותר בעולם. במלאת 140 שנה לספרייה על-שם דוד ששון בבומביי, הופיעה שם חותמת דואר מיוחדת עם תמונת הספרייה וציון שמו של דוד ששון.

דוד ששון הוא כמובן יהודי וזו גם הסיבה שאנו מזכירים אותו במיוחד לתועלתם של אספני יודאיקה.

משפחת ששון היא משפחת סוחרים יהודים פילנטרופים נודעים; מוצא המשפחה מבגדד ואזורי פעולתם העיקריים היו בהודו, באנגליה ובסין. אבי המשפחה הוא דוד ששון (1792-1864), יליד בגדד, היה גזבר של הממלוכים התורכים בבגדד ונשיא הקהילה היהודית שם במשך כ-40 שנה. בגלל עריצותו של מושל העיר בגדד נמלט בשנת 1828 והתיישב בבושירה שבמפרץ הפרסי. ב-1832 עבר לבומביי ופיתח שם סחר בינלאומי, בעיקר בטקסטיל. הוא היה נשיא העדה הבהלית בבומביי, תמך בתלמידי-חכמים וייסד בית-כנסת, בית-חולים ובתי-ספר ועמד מאחורי כל פעולה של הקהילה היהודית.

לדוד ששון היו 8 בנים. נכדו דוד סולימאן ששון (1880-1942) היה אספן כתיביד נלהב. אוספו הכיל למעלה מאלף כתיביד עברים ושומרוניים.

הספרייה שבבומביי קיימת כ-140 שנה והיא נקראת על שם אבי המשפחה, דוד ששון. עתה עומדים לפני שיפוצו של הבניין וממשלת הודו הקציבה 50 אלף רופיות למטרה זו וכאמור את חותמת הדואר המיוחדת כאמצעי תעמולה.

"ישראל" בחותמת שוייצרית

חותמת-דואר חדשה ומעניינת, בנושא ישראל ויודאיקה, הוטבעה בשוייץ לרגל תערוכת בולים ליובל ה-25 לאגודת אספני ישראל בשוייץ.

בין ה-13 ל-16 באוקטובר 1988 התקיימה בבזל תערוכת הבולים שכללה 17 תצוגות של ישראל, יודאיקה וארץ הקודש, הדואר שם הטביע חותמת מיוחדת שבמרכזה בול "דואר עברי" וכתובת: 25 שנה לאגודת בולאי ישראל בשוייץ.

בול "ליל הבדולח" – בישראל וגרמניה

הנאצית והס"א על דעתם של אנשי הצמרת הנאצית ובעידודם.

במהלך "ליל הבדולח" הוצתו 171 בתי-כנסת ורבים אחרים נחרבו; נהרסו ונשדדו 7,500 בתי עסק וחנויות של יהודים (הזכויות המנופצות התגלגלו ברחובות ומכאן הכינוי KRISTALLNACHT – "ליל הבדולח"); 91 יהודים נרצחו וכ-30 אלף יהודים נכלאו במחנות הריכוז.

הפוגרומים של "ליל הבדולח" היו נקודת מיפנה בקורותיהם של יהודי גרמניה. ב"ליל הבדולח" עברו הנאצים מאפליה על ידי חוקים ותקנות לאלימות רחוב פרועה שהיתה אות מבשר לבאות.

באוסטריה – חותמת מיוחדת

דואר אוסטריה הטביע חותמת מיוחדת לציון "ליל הבדולח" במסגרת תערוכת בולי שואה, שאירגנו שם אספני וידאיקה וידידי הבול הישראלי בראשותו של מרסל ראובן.

השבת והגליל

שני בולים חדשים הופיעו זה עתה מטעם מפעל הבולים של הקס"ל – אחד בנושא הגליל ואחד שהוקדש לשבת. שני הבולים עוצבו בידי אשר קלדרון בסגנון חדש-ישן, נאה למדי.

בבול שהוקדש לגליל מופיע נוף מסוגנן של הגליל גזר בצורת מגרדוד. לצידו של בול זה מצורף שובל עם קטע משירו של אהרון אשמן "שירת הנווד".

50 שנה עברו עד שגרמניה המערבית וגם ישראל מצאו לכונן להזכיר לעולם את אשר עוללו הנאצים במלחמת העולם השנייה ב"ליל הבדולח" הזכור לשימצה וידוע כאחד הפוגרומים הקשים ביותר בגרמניה, שאות הזינוק שלו ניתן על-ידי השר הממונה על התעמולה הנאצית, יוסף גבלס.

ב-9 בנובמבר 1988 הופיעו שני בולים לזכר המאורע הקשה – אחד בישראל ואחד בגרמניה המערבית.

במזרח גרמניה הופיע בול ליל הבדולח כבר ב-1963, במלאת 25 שנים למאורע הקשה.

עם הופעת הבול הישראלי, יופיע עלון הסברה מיוחד שכתב בידי פרופסור ישראל גוטמן המגולל את כל הפרשה החל מנובמבר 1938.

בתשעה ובעשרה בנובמבר 1938 התחוללו ברחבי גרמניה הנאצית פרעות "ליל הבדולח", שהיו הגל הפוגרומי הקיצוני ביותר נגד היהודים עד תקופת הגירושים וההכחדה בעיצומה של המלחמה. לפרעות הללו היו השלכות מרחיקות לכת על מעמדם ומצבם של יהודי גרמניה.

שנת 1938 כולה היתה שנת פורענות לקיבוץ היהודי בגרמניה. באותה שנה הגיע לשיאו תהליך התעצמותו המדיני והטריטוריאלי של היטלר (סיפוח אוסטריה, אזור הסודטים) בלא מלחמה, ובאותה שנה.

נגזרו נגד היהודים הגזרות הרבות ביותר במסע של אפליה ורדיפות. בין השאר גזרת "השמות" שעל פיה חויב כל יהודי להוסיף לשמו הפרטי את השם היהודי המזהה – ישראל או שרה, ודרכוניהם של היהודים הוחתמו באות אדומה J – Jude.

כמו כן נתקבלו כמה וכמה חוקים ותקנות בעניין גזילת הרכוש היהודי וביטול ההכרה במעמדן הציבורי של הקהילות היהודיות.

עם ה"אנשלוס" – סיפוח אוסטריה לרייך הגרמני במרס 1938, החל תהליך דחיקתם של היהודים מאוסטריה בדרכי אילוצים וכפייה. תהליך שעליו ניצח אדולף אייכמן. ביולי 1938 נתכנסה באוויאן, אתר נופש בצרפת, ועידה בין-לאומית שהשתתפו בה נציגי 32 מדינות כדי למצוא מקלט לפליטים מן הרייך השלישי, אך בדיוניה הסתבר שהמדינות החופשיות והדמוקרטיות אינן מוכנות לקבל את הנרדפים ושערי העולם נעולים לפנייהם.

בגרמניה עצמה נדרשו יהודים בעלי אזרחות רוסית לעזוב את הארץ ובהמשך, בעקבות ההגבלות על זכות אזרחות שהטילה פולין על אזרחיה שהתגוררו בארצות חוץ, החליטו שלטונות גרמניה לגרש את היהודים בעלי אזרחות פולנית, שרבים מהם ישבו בה עשרות שנים. בסוף אוקטובר 1938 הוצאו מבתייהם בערי גרמניה 17 אלף יהודים, הובאו בחוסר כל אל הגבול הפולני וגורשו אל צידו האחר.

בנובמבר ירה צעיר בשם הרשל גרינשפאן, בן לאחת ממשפחות המגורשים ששהה בפריס, בפקיד הצירות הגרמנית בצרפת והרגו. ההתנקשות הזאת שימשה עילה ל"ליל הבדולח", ברחבי גרמניה, שחוללו חברי המפלגה

יצחק גרינוואלד בשוודיה

מאת יוסף הופמן, שוודיה

יצחק גרינוואלד נולד בשנת 1889 בשטוקהולם, שוודיה, להורים מפולין דוברי אידיש, שהתפרנסו בדוחק רב מרוכלות שכללה פה ושם דברי עתיקות. יצחק נהג ללוות את אביו בנדודיו בחודשי הקיץ וכך ספג את יפי הנוף השוודי הראשונה. בגיל צעיר מאוד הוכיח יצחק גרינוואלד כשרון לשירטוט וציור וכבר בהיותו בן 16 זכה לתערוכת ציוריו הראשונה. ממכירת מעט התמונות הצליח לשכור לעצמו חדר ששימש לו גם סטודיו לציור. בראשית שנות ה-20 נסע להשלמת לימודי הציור בפאריס באקדמיה על שם הצייר מטיס, חזר לשוודיה ונשא לאישה את הציירת המפורסמת השוודית סיגריד חיירטן ושניהם חזרו לחיות בפאריס. משם חזר לשטוקהולם כדי לשמש פרופסור באקדמיה לאמנויות. בתפקיד פרופסור באקדמיה שימש בין השנים 1932-1942 ואחר כך ניהל בית ספר פרטי שלו לציור.

יצחק גרינוואלד זכה להכרה בין לאומית ונחשב לראשון בין ראשונים באמנות המודרנית בשוודיה. אהבתו הגדולה של הצייר לתיאטרון גרמה לו ליצור הרבה גם בשטח זה והוא הכין את התפאורה לאופרה "שמשון ודלילה" ואת האירורים לספרו של המשורר היהודי שוודי המהולל אוסקר לורטין "המלך שלמה ומורלף". לאחר גירושו מסגריד חיירטן נשא גרינוואלד לאישה את אחת מתלמידותיו, מרטה גרונדל. אם כי שתי נשותיו לא היו ממוצא יהודי, לא הצניע יצחק גרינוואלד את יהדותו ואף קם כנגד דעת הקהל בשוודיה שלא הגיבה על פעולות גרמניה הנאצית נגד היהודים בסוף שנות ה-30. בקול רם טען שלא מזמן היתה תקופה שכל אירופה קמה להגן על אי-צדק שנעשה ליהודי אחד, הוא דרייפוס, ועתה נשחטים, נהרגים אנשים לרבבות, בתי כנסת נשרפים וקיימת השמדת עם ואיש לא קם להתנגד. יצחק גרינוואלד מת בהתרסקות מטוס, יחד עם אשתו הצעירה בשנת 1946.

זו לא הפעם הראשונה שצייר יהודי שוודי זוכה להוצאת בולים לכבודו. הצייר היהודי הגדול ארנסט יוספסון כוּבד בשני בולים עם ציורי יצירותיו: "הנערה עם האווזים" ו"אהבהים"; ובשנת 1984 הוציאה פוליסיה בול "נשים טהיטיות על החוף" של פייר הימאן, יליד שוודיה להורים יהודיים.

דואר שוודיה תרם השנה את תרומתו לאוסף "יודאיקה"

בהנפקת שני בולים מיוחדים לזכרו ולכבודו של יצחק גרינוואלד, צייר יהודי שוודי, שהופיע במסגרת סידרה של "ציירים שוודים בפאריס". בסידרה שלושה ציירים בשישה בולים: **נילס דרדל, ורה נילסון ויצחק גרינוואלד.**

הבולים הופיעו ב-25 באוגוסט 1988 בדפיות של 6 בולים כשגרינוואלד ודרדל הוקדשו גם בולי דיוקן, נוסף לבולי נוף. לוורה נילסון הוקדשו שני בולי נוף בלבד. שלושת הציירים מאפיינים את ציירי שוודיה בפאריס ב-1920. שלושתם נולדו לפני כ-100 שנים. גרינוואלד נולד ב-1889 ונפטר ב-1946. וורה נילסון - 1888-1979; נילס דרדל - 1843-1888.

ביום הופעת הבולים הוטבעה חותמת דואר מיוחדת ובה שלושת השמות.

בול סובייטי ל"פרסטרויקה"

קשה לחזות צפונותיה של ה"פרסטרויקה" וה"גלסנוסט" של הנשיא גורבצ'וב, אבל בינתיים רבים נהנים מן הפתיחות והשינויים המתרחשים בברית המועצות. לבלאים נועד בול מיוחד המכריז על ה"פרסטרויקה" כהמשך למהפכת אוקטובר. בבול מופיעה קבוצת אנשים עם סיסמא: "האצה, דמוקרטיזציה וגלסנוסט".

בול סובייטי אחר הופיע לא מזמן בברית המועצות לכבוד יום הולדתו ה-70 של **נילסון מנדלה**, לוחם באפרטהייד והעצור בדרום אפריקה (ה-18 ביולי 1988).

דגל ארה"ב בבול סובייטי

בול סובייטי אחר הוקדש לפגישת הפיסגה גורבצ'וב-רייגן, שהתקיימה השנה במוסקווה בין ה-29 במאי ל-2 ביוני 1988, בבול הסובייטי דגלי שתי המדינות ולחיצת ידיים עם הסבר ברוסית בלבד, בנוסח: "המפגש הסובייטי אמריקאי - פיסגה" בלי להזכיר שמות שני הכוכבים הראשיים...

YOUR STAMP DEALER IS

UNISTAMPS LTD

אוניסטמפס בע"מ

תל-אביב, ת.ד. 32120 P.O.B. Tel-Aviv
טל. 5610806 Tel.

STAMPS & COINS AUCTIONS
Israel, Postal History, Judaica, Europe etc.
Exchange and Advice!
Catalogue Free!

ארץ ישראל – חברה מס' 18 ב-F.I.P

עוז' אלי וובר
והקברניט
יעקב שבתאי
(מימין) בקונגרס
פי"פ ה-56 בקופנהגן

התאחדות בולאי ישראל פועלת במסגרת הפי"פ (הפדצייה הבינלאומית לבולאות) מאז 1946. ההתאחדות של ערב קום המדינה הוקמה בתל אביב ב-11 באפריל 1945 לאחר נסיונות שונים במשך יותר מעשר שנים. זו הפעם הראשונה שהתקבלה התאחדות בולאים לפי"פ שלא כמדינה עצמאית, אלא כמדינה בדרך. כמו כן זו ההתאחדות הראשונה שהתקבלה לפי"פ מחוץ לגבולות אירופה הגיאוגרפית, מדינה עם "זיקה" לאירופה, למרות שמבחינה גיאוגרפית טהורה משתייכת לאסיה.

17 מדינות אירופאיות שהיו חברות בפי"פ, קדמו לארץ ישראל, בשנת 1946 והן:

בלגיה	איטליה	הולנד
בולגריה	ספרד	אוסטריה
דנמרק	צ'כיה	פולין
פינלנד	יוגוסלביה	שבדיה
צרפת	לוקסמבורג	שווייץ
יוון	הונגריה	

החברה מספר 18 היתה ארץ ישראל בשנת 1946. אגב, אחריו, ב-1947 התקבלו ארה"ב וברזיל, שלא היו חברות מלאות לפני המלחמה. ב-1949 התקבלו נורבגיה, פורטוגל, מצרים, ארגנטינה וגרמניה המערבית וכו'.

הדחיפה לקבלת ההתאחדות שלנו לפי"פ היתה התערוכה הגדולה שהתקיימה בתל-אביב בשנת 1945, שהיתה אחת התערוכות הגדולות ביותר שנערכו ערב סיום מלחמת העולם השנייה. הוצגו בה אוספים בעלי ערך בולאי גבוה ביותר ורמה בולאית כללית גבוהה ביותר.

בדו"ח של הפי"פ לסוף שנת 1951 מצויין כי בישראל 7 אגודות – עמותות דהיום עם 645 חברים. הדו"ח מדגיש את "העוצמה" והמעמד הרם שהיה לבולאות הישראלית עם קום המדינה. הפעם היחידה שקונגרס F.I.P נערך בישראל היתה בשנת 1957 עם סיום תערוכת תביל – התערוכה הבינלאומית שנערכה בתל-אביב.

נציגי ישראל השתתפו במשך השנים בפעולות ובכינוסי ה-F.I.P החל מהקונגרס שהתקיים באוקטובר 1947 בפרגה ופעמיים היו נציגי ישראל בהנהלה של הפי"פ. ד"ר אופיר ז"ל היה

ב"אקסקוטיבה" Executive Committee מ-1959/60 ועד 1963/63 ולאחריו ד"ר הקסטר ז"ל היה באותו התפקיד מ-1964/5 ועד 1970/71. בשנת 1972 התחלפה ההנהלה בפי"פ ונקבעה מועצת מנהלים לצד הנשיאות Board of Directors. וד"ר הקסטר ז"ל נבחר למועצת המנהלים.

אגב, גם היום מנוהלת הפי"פ באותה שיטה עם מועצת מנהלים, אך לישראל אין אותו המעמד שהיה לנו לפני 1972, במיוחד לפני ניתוק היחסים עם הגוש הקומוניסטי. בשנים האחרונות מתחילת שנות ה-80 פעילה ההתאחדות מאוד בקונגרסים של הפי"פ והיינו מיוצגים ביצוג מלא של 2 נציגים בכל הקונגרסים מאז "אסן 80", ויפה 81", "פריז 82", "ריו דה ז'נרו 83", "מדריד 84", "רומא 85", "שטוקהולם 86", "קופנהגן 87" ולאחרונה "פרגה 88". היום, כאשר יש 67 חברות בפי"פ, שחלקן מהגוש הקומוניסטי, העולם השלישי שאינו מקיים יחסים דיפלומטיים עם ישראל ולאור הביקורת הגדולה עלינו באירופה המערבית והצפונית עקב המצב הפוליטי הרגיש בישראל – מעמדנו בפורומים הרשמיים בקרב בולאי העולם טוב בהרבה מאשר במגזרים אחרים (ספורט ארגונים כלכליים וכו'). תודות לקשרים אישיים טובים של נציגי ישראל עם נציגי ארצות שאין לנו עמם קשרים וכן בשל האופי המיוחד של התחביב כמו שהלוגו של תערוכת "הודו 89" "העולם הוא בול" "The World is a Stamp". יחסינו האישיים עם העולם הבולאי הם טובים ביותר למרות שמבחינה רשמית איננו יכולים להגיע למעמד כלשהו, כפי שהיה בעבר הלא רחוק. כאמור, השתלבותנו בעולם הבולאי הבינלאומי הרשמי במסגרת הפי"פ היא מוצלחת ביותר ובעיקר בחדרי חדרים, שבה שורת אידיילה ביחסי נציגינו עם נציגי העולם השלישי והעולם הקומוניסטי.

אלי ובר, עוז'

ד"ר יוסף ואלך

מכירות פומביות

של

בולים, מעטפות

ואמצעי תשלום

PUBLIC AUCTIONS

ISRAEL and HOLYLAND

SPECIALIST

Dr. JOSEF WALLACH

P.O.BOX 1414 REHOVOT

Phone 08-467274, 461010

40 שנה למגילת זכויות האדם של האו"ם

מאת צבי ברסט ז"ל

United Nations for World Peace in War and Peace
United Nations United Nations Appeal for Children
United Nations — Official Mail.

באותה שנה כ-1945, השתמש הדואר בלונדון אף הוא בחותמת מיוחדת בנושא:

United Nations London 1945.

מאז התרחבו מאוד שרותי הדואר של האו"ם ומחלקת הבולים שלו פעילה ביותר. משרדים מיוחדים הוקמו נוסף לניוירוק גם בזנבה ובוינה.

צבי ברסט איננו

בולאי ישראל נפרדו מאחד החברים הפעילים והמסורים לתחביב המשותף - מותיקי העמותה התל-אביבית לבולאות, צבי ברסט ז"ל.

ברסט היה פעיל במיוחד בנושאים כמו הדואר הצבאי, אותו נהג להציג גם בתערוכות, דואר אר"ם, וכן דואר חילות האו"ם באזורי מריבה שונים. פעילותו מצאה ביטוי גם בכתיבה ואך זמן מה לפני פטירתו הפתאומית העביר לפרסום רשימה על מלאות 40 למגילת זכויות האדם.

בעמותה התל-אביבית לבולאות יחסר עתה חבר יקר שמי שהכירו ירגיש בחסרונו וידע להעריך את צניעותו ויושרו האינטלקטואלי. חבל על דאבדין. ולא משתכחין.

א. לין

בול או"ם ללבנון

דואר אר"ם הנפיק החודש את המנה התשיעית של בולי סידרת הדגלים והפעם, דגלים של ספרד, סט. וינסנט, חוף השנהב, לבנון, תימן, קובה, דנמרק, לוב, ג'מייקה, קאטר, זיירה, נורווגיה, מזרח גרמניה, אירן, תוניסיה, סמואה ובלו. בכל סידרה 16 בולים שיחד כבדו את כל מדינות האו"ם.

בס"ה יש באר"ם 159 חברות ודגלי כולן יופיעו בבולי הדואר שם. דגל ישראל כבר הופיע.

בסידרה הנוכחית יש מספר ניכר של מדינות איסלמיות. הבולים צוירו בידי צייר מדנמרק והודפסו בשווייץ.

ב-10 בדצמבר 1948 קבלה העצרת הכללית של האומות המאוחדות את מגילת זכויות האדם ובמלאות 40 למאורע יופיע ב-9 בדצמבר בדואר אר"ם גליון חגיגי מיוחד ושלושה בולי-זכרון שהוקדשו למגילת זכויות האדם.

האו"ם חגג לא מזמן מלאות 40 שנה לשרותי הדואר שלו שנוסדו כבר ב-1945. גם אז (1985) הופיעו בולים מיוחדים וגליונות מזכרת במשרדי הדואר של אר"ם בניוירוק, ג'נבה ווינה.

שרותי הדואר של האו"ם החלו ב-26 ביולי 1945, אבל סידרת הבולים הראשונה מן המניין שהופיעה שם רק ב-24 באוקטובר 1951 ובול הזכרון הראשון יצא ב-24.10.52.

בשנת 1945 התקיימה בלונדון האספה הכללית הראשונה בה הוקמה מזכירות האו"ם מנציגי האומות שלחמו נגד הנאצים. הקבוצה עברה לניוירוק והתמקדה ב"Lake Success". וזאת עד גמר הבניין המיוחד של האוס בניוירוק. ב"לייק-סאקס" הוקם משרד הדואר לשרות עובדי האו"ם והמבקרים. תחילה השתמשו בבולי ארה"ב שעל פי הסכם מיוחד, הוטבעה עליהם חותמת מיוחדת של דואר אר"ם. החותמת הייתה בנושא:

Courier of the United Nation Lake Success

בתקופת המעבר עד פעילותו התקינה של דואר אר"ם השתמשו בכמה חותמות מיוחדות:

- לנו מבחר בולי ישראל וחז"ל, מטבעות ושטרות
- יודאיקה ארץ הקודש
- תולדות הדואר ונושאים שונים.

מכירות פומביות AUCTIONS

בילים לאספנים • מכירת פומביות • יודאיקה • תולדות הדואר

AUCTIONS • STAMPS • JUDAICA

• POSTAL HISTORY

יעוץ והדרכה ללא תשלום

רח' המלך ג'ורג' 6, תל-אביב טל. 281023

בולי כחול לבן
בהנהלת א. סגל

מכתבים למערכת

אודה לכם מאוד על הבהרת המושג "חצאי שובל" שבאחרונה משתמשים במסחר בולאי. מרבית הקטלוגים לא מזכירים את "חצאי השובל", אבל הם בכל זאת נפוצים בבלאות שלנו.

בתודה מראש
א. קבשנבסקי, פ"ת

אכן, יש מושג "חצי שובל" והכוונה לבולי שובל חסרי הספ"ח התחתון המסיים את שורת הבולים התחתונה בגיליון, כאמור, "חצאי שובל" הם הבולים ללא הספח המסיים. התופעה קיימת במיוחד בבולי השנים הראשונות של מדינת ישראל, באופן סלקטיבי עד 1967. הסידרה האחרונה היא בלפור-וייצמן משנת 1967 ובאופן יוצא מן הכלל הופיעו גם בולי ארכיטקטורה והדסה ב-1975 אך כנראה לא יותר. במסחר מעריכים בכ-30 אחוז בלבד את ערכם של חצאי שובל לעומת בולי שובל מלא. היחס אל חצאי שובל הוא מסווג והערכתו בתערוכות אף היא מסויגת.

המערכת

למשפחת פישמן
אתכם באבלכם הכבד
במות עמי פישמן ז"ל

אגודת סוחרי הבולים בישראל

מעונינים בחליפין EXCHANGE WANTED

CONRAD GRAHAM
23 Hotherwick Road
London NW11 7DG
ENGLAND

6520 Umonbiland Ave
apt 16
Montreal Que
CANADA
H4B1H4

RTE. CESAR A. GIL PRADO
Apdo Aero 6975
Cali-Valle
COLOMBIA

MR. J. O. DARE
Security Officer no. 164
Nigerguards
NIGERIA LTD.
P.O.Box 49 Kano,
NIGERIA W. AFRICA

MRS. R. LAVAUD
33 Av. Pasteur
17640 Vaux-Sur-Mer
FRANCE

D-45 OSNABRÜCK,
P.O.Box 2552
WEST GERMANY

ROGER LA BLANC
Box 91
Elliot Lake, Ontario
CANADA P5A 2J6

ING. ANDRZEJ SIECZKOWSKI
P.O.Box 69
Pl-09-405 Pock-7
POLSKA-POLAND

BIJOY KUMAR
Vora
20/1 Mahendra
Banerji Road
CALCUTA — INDIA

STRATOPLUK TICHÁNEK
Za'potockého 109
Havirov—Bludovick
CZECHOSLOVAKIA

WOLFGANG MÜLLER
Salpachstraße 7
Dresden
DDR 8021

MONSIEUR GAUDIN MICHEL
13 Allée du Château d'eau
App. No. 1331. Bâtiment 4
94260 FRESNES

DANUTA RYBARCZYK
os. Centrum "A" block 13/7
31-925 Kraków
POLSKA

GÜNTER KREIS
Pfarrer-Hesse-Str. 7
6222 Geisenheim/Rh.
WEST-GERMANY

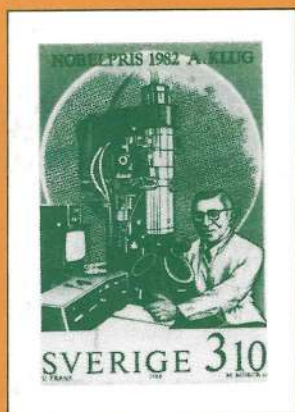
DR. JERZY KOZAKIEWICZ
ul. Stoleczna 2 m.66
01-501 Warszawa
POLAND

MUSTAFA GULAM ALI
P.O. Box 3145
ELDORET (KENYA)

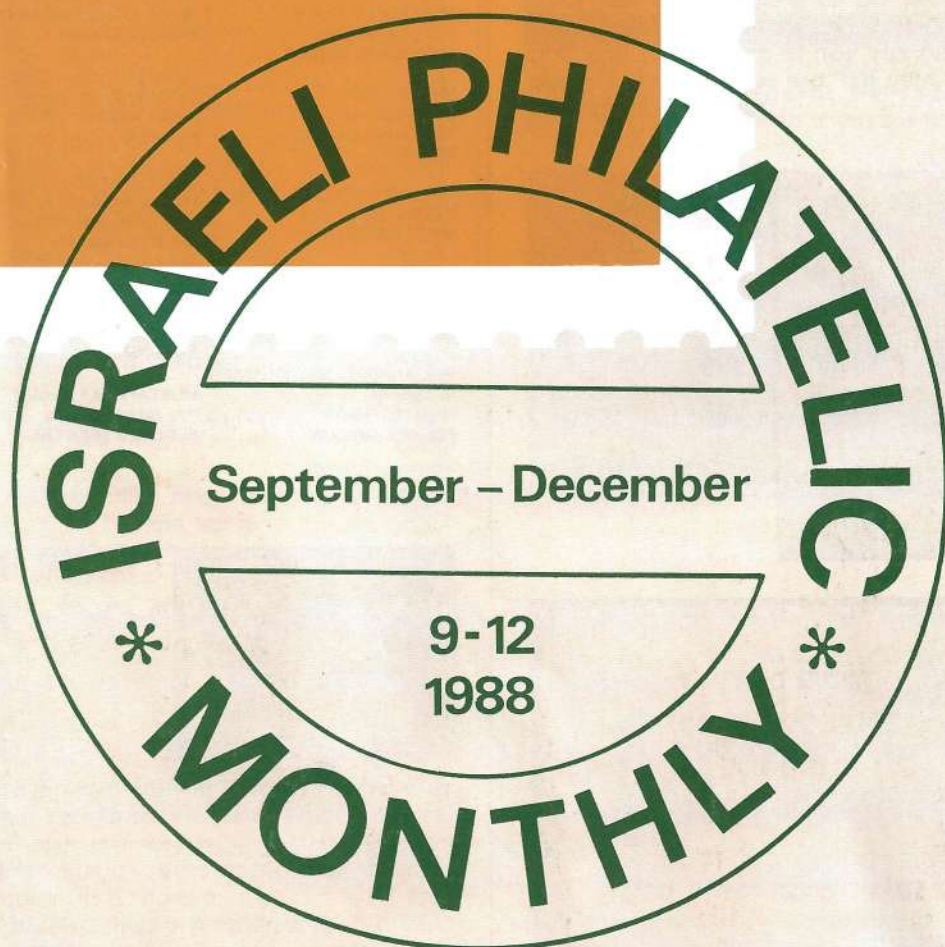

נאצר בקפריסין

בול מעניין הופיע בקפריסין. לרגל ועידת שרי החוץ של המדינות "הבלתי מזדהות" הופיעו שלושה בולים שהוקדשו לנטיטו, נאצר, נהרו ומקריסוס. שלושה הבולים – שניים סמליים ואחד עם ארבעה הדיוקנאות הנ"ל. הסמלים – סמל הוועידה וסמל קפריסין. הוועידה הצפויה תהיה בספטמבר 1988 וב-5 בו יופיעו שלושת הבולים.

מבולי פרס נובל בשוודיה
- דיוקן אהרון קלוג

הירחון הישראלי לבולאות